

Op de Boeken-Vendutie

van den 27sten November a. s. te houden door

H. M. VAN DORP,

in het Lokaal der Harmonie, zal worden verkocht de navolgende

Instrumenten en Diversen

- 2 SECTANTEN, waaronder eene van *Spencer, Browning & Co., London.*
- 5 OCTANTEN, 4 KOMPASSEN, 4 HALFUUR-GLAZEN, 4 LOGGLAZEN à 28 sec., 4 Idem à 14 sec.

Geheel nieuw en nimmer gebruikt.

Alsmede:

1 prachtig JAGTGEWEER met toebehooren in palisanderhouten kist.

1 SPIEGEL-TELESCOOP.

1 CHINESCHE KLOK, in China vervaardigd, loopende acht dagen.

1 GOUDEN HOROLOGIE, (patentlever), Engelsch

1 ZILVEREN do. (Idem). (fabrikaat. (3681)

OP DE AVOND VENDUTIE

van Dingsdag 27 November zullen nog verkocht worden:

Twaalf Dozija fraaije

PHOTOGRAPHIEN.

Veertien Kunstplaten en Photographiën naar Gravures.

(3731) H. M. VAN DORP.

VENDUTIE

Woensdag 28 November 1860,

wegens vertrek, voor het woonhuis van den

Kapitein der Artillerie **SEELIG,**

in het Kampement te Weltevreden, door

VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.,

van eenen goed onderhouden Inboedel, bestaande uit:

Spiegels en Schilderijen,

Hang- en Tafellampen, Canapés, Stoelen, Tafels, Kasten, Ijzeren en houten Ledikanten,

Porcelein-, Glas- en Aardewerk,

Keukengereedschappen, Japansche Martevanen,

voorts nog:

eene goede **VIS-A-VIS**, twee goedgedresseerde **BIJPAARDEN**, waaronder een van 4 voet ruim $2\frac{1}{2}$ duim, 1 span goedgedresseerde Wagenpaarden, een Kinderwagen, Tugen, waaronder een volledig Officiers **Harnachement**, etc.

Daags te voren voor een ieder te bezigtigen.

(3693)

OP DE VENDUTIE

van Woensdag den 28 dezer:

sal worden verkocht,

EEN GOED GEDRESSEERD RIJPAARD,

(Macassar-Schimmel.) hoog 4 voet $1\frac{1}{2}$ duim

(5747) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Verkoop van een Schip.

Op Woensdag den 28sten November 1860,

zullen de ondergeteekenden voor hun Commissiehuis publiek verkoopen:

voor rekening van belanghebbenden, het Nederlandsch Fragatschip

BIESBOSCH,

groot 501 gemeten lasten,

met STAAND EN LOOPEND TUIG,

1 stel Zellen, 3 zware Ankers,

1 zware Ketting van \pm 105 vadem en 2 do. van 90 vadem ieder, 8 Waterketels idem inh. ruim 3 leggers en eenige Watervaten;

Zoomede de Inventaris Goederen en

Restant Provisien,

bestaande uit: Zellen, kettingen, touwwerk, blokken, gereedschappen, een chronometer van **ARNOLD & DENT**, eene Barkas, een middenboot en een sloep, verder gezouten vleesch, spek, ingelede groenten, erwten en boonjes, volksbrood, enz., enz.

In plaats van ten 11 ure sal het schip worden verkocht:

ten 10 ure

en daarna de inventaris goederen.

(3742) JOHN PRYCE & Co.

OP DE VENDUTIE

van Woensdag den 28 November 1860,

zullen worden verkocht:

een partij Speelgoed,

6 KISTEN St. NICOLAAS GEBAK.

20 KELDERS VOORLOOP,

8 BALEN BLAAUWE DRILLS.

10 KISTEN MADAPOLLAMS.

en ten 10 ure in één koop, af te halen op het land **KARET,**

5425 BOSSEN RADIE BOELOE.

245 " " GOENDIEL.

170 " KETAN.

ieder bos wégende circa 8 katties

(3741) JOHN PRYCE & Co.

VENDUTIE

op Donderdag, den 29 November 1860,

voor het Commissiehuis van

Abeelen, Dennison & Co.,

van Lijnwaden,

Puike **BOTER**, voor rekening van belanghebbenden

15 kisten Propatria Papier,

min of meer beschadigd.

1800 picols STAAF IJZER.

Voor rekening des Boedels van wijlen

Lie Tjoe Hong,

Zijde stoffen, roode Kadjang, GOUD- en ZILVERWERK, BRILLANTEN en DIAMANTEN.

Voor rekening des Boedels van wijlen **Lie Tjoe**

Liong, van BRILLANTEN, DIAMANTEN,

GOUD- en ZILVERWERK, roode Kadjang.

Voor rekening van anderen:

10 Koeijen, waaronder melkgevende,

1 Praeger Rijpaard, hoog 4 voet 6 duim.

(3709)

De ondergeteekenden zullen op hunne

VENDUTIE

van Donderdag den 29 dezer verkoopen, voor rekening van belanghebbenden:

Eene Bulkplaat met Diamanten

Eene do. " do.

Twee Glwangs " Brillanten

Eene Ring " do.

(3744) ABEELLEN, DENNISON & Co.

VENDUTIE

Vrijdag den 30sten November,

voor het COMMISSIEHUIS van

J. SPEET,

van

18 KISTEN

PARIJSCH SPEELGOED,

hetwelk even als de vorige **VENDUTIE**, in GEASSORTEERDE KOOPEN zal worden verkocht, welke twee dagen voor de Veiling zijn te bezigtigen.

Dit SPEELGOED is grotendeels van **BLIK**, en bestaat in fraaije **Rijtuigen**, met 4 en 2 Paarden, **Bendies**, **Koperen Sabels** met verlakte **Koppels**, **Percussiegeweren**, **Legkaarten**, **Polyorama's**, gekleede en ongekleeide **Poppen**, **Loto** en **Domine Spellen**, **Koperen Kanonnen** en complete **Wapenrustingen**, kleine **Aardglobes**, **Tafel- en Theeserviezen** en eene menigte andere artikelen, zoodat men in ieder Kaveling alles zoo veel mogelijk vereenigd vindt, en voor weinig geld in de behoefte van de ophanden zijnde **KINDERFEESTEN** kan voorzien.

Een **Fraaijer Factuur Speelgoed**, dat het aangename en nuttige zoo in zich vereenigt, is zelden hier verkocht. (3737)

De ondergeteekenden zullen op den 30en December aanstaande publiek verkoopen:

Een perceel op Rampong Constapel verponding No. 4637

Een dito " Amanus gracht. " 7626

Een dito " dito " 1713

Een tiende gedeelte in het perceel. No. 2789

zijnde een stuk tainland gelegen te Ankee.

Voorts:

Een vierde gedeelte van het Ned. Ind.

Barkschip Bau al hair.

(3745) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

VENDUTIE

op Vrijdag 30 November 1860

wegens vertrek,

ten huize van den heer **J. MUNNICH** of

Passer-Tanah-abang,

door

CEBRS. ROSELJE & Co

van eenen wel onderhouden

Inboedel,

bestaande uit:

Canapés, Stoelen, Tafels, Kasten, Spiegels, Schilderijen, Lampen, Pendules, ijzeren Ledikanten, Eettafel-, Porselein- en Glaswerk; een stel

Tafelzilver,

bestaande uit:

Lepels en Vorken, Vischmes, Sauce- en Soeplepels, Theelepeltjes en Suikertang; fraai keukengereedschap eene groote Weegschaal met gewigten, Dispens-kast, Martevanen, etc.

wijders:

WAGENS,

waaronder eene zoo goed als nieuwe **Milord** goedlopende Wagenpaarden, Engelsch Tuig, Gadogans, etc.

alsmede:

eene bijzonder fraaije collectie

BLOEMEN

in potten, waaronder zeer zeldzame.

Daags te voren te bezigtigen.

(3751)

Op Woensdag den 5 Dec. e. k.

zullen de Ondergeteekenden in Vendutie zonder reserve verkoopen:

EEN FACTUUR

JAPANSCH GEBIEREN

bestaande uit:

Prachtige Bronzen VAZEN. } Groot so
Id. Porseleinen Id. }

ZIJDE voor DAMES KLEEDJES.

Id. Id. HEEREN JASSEN.

MOMPA, Witte, Blauwe en Groene.

COTTONETS, in diverse kleuren.

Mandjes, Stroodoozen, enz.

Alsmede eene partij

FRAAI PARIJSCH SPEELGOED

Porseleinen **ETAGERE-VOORWERPEN**, aangekleed **POPPEN** van 2 en 3 voet, **KINDER-TOILETTEN** en **KINDER-BUREAUX**, enz., enz. Een en al zeer geschikt voor **St. Nicolaas geschenken**

(3750)

Gebrs. ROSELJE & Co.

EAU DE COLOGNE

de **F. Maria Farina**, No. 4711, à Cologne.

Les contrefaçons de mon EAU DE COLOGNE, m'engagent à prévenir le public, que le seul et unique dépôt de mon Fabricat, se trouve pour le **Java**, chez **Messrs**

Haager & Schuurman, à Batavia

à la quelle maison on peut s'adresser avec la confiance qu'à moi-même.

F. MARIA FARINA.

No. 4711.

COLOGNE, le 20 Août 1860.

(3751)

Aan Suikerfabriekanten:

VUURVASTE STEENEN

HOEK LIZIE

bij

(3746) VAN SLOOTEN, MORGAN & Co.

Salle de Théâtre de Batavia.

Avec la permission de Mr. le Résident.

LUNDI, 3 Decembre 1860.

GRAND CONCERT,

Vocal et Instrumental,

donné par

Mr. et Mad^{me}. Guille,

avec le concours bienveillant de M.Mrs. les ARTISTES et AMATEURS de cette ville.

PROGRAMME.

Première Partie.

1. LES WILLIS (Légende Bretonne), Ouverture.....Mr. GUILLE.
2. CHÈME VARIÉ pour Mlle. SONTAG, Rode.....Mme. GUILLE.
3. DUO pour PIANO et VIOLONCELLE, sur des motifs de la *Somnambule*.....Mrs. MACARÉ et CALMER.
4. AIR DU PHILTRE (Charlatan Fontanarose), *Auber*.....Mr. VAN KINSBERGEN.
5. LA COQUETE, Valse de Concert...Mr. GUILLE.

Seconde Partie.

1. FANTAISIE pour ORCHESTRE...Mr. GUILLE.
2. SCÈNE et DUO DES HUGUENOTS, *Meyerbeer*, Mme GUILLE et Mr. VAN KINSBERGEN.
3. CONCERTO pour PIANO, (Avec accompagnement d'Orchestre), *F. Mendelssohn Bartholdy*...Mr. RIJCKMANS.
4. COUPLETS DE GALATHÉE, (Ah! verse encore!), *Massé*.....Mme GUILLE.
5. FANTAISIE et VARIATIONS, (Sur un thème Français), *David*...Mr. CALMER.
6. LA TARENTELLE, Ouverture...Mr. GUILLE.

PRIX D'ENTRÉE: Un Cavalier f 4.—. Une Dame f 3.—. Un Officier jusqu'au grade de Capitaine inclusivement f 3.—. Un Enfant f 3.—.

S'adresser pour la location des Places, tous les jours à Mr. VAN KINSBERGEN, Bazaar Baroe et le jour du concert au Contrôle du Théâtre. (3743)

Pas ontvangen:

PUIKE GROENE ERWTEN,

verkrijgbaar bij kleine Kavelingen voor huisselijk gebruik, pas aangebragte:

SOERAB. AARDAPPELEN 2 SAM. BESCHUIT.

Alsmede:

Oud Touwwerk, Roodkoperen Bouwen en geslagen Roodkoperen Spijkers, van 6 en 7 duim.

Bij J. F. TENTEE.

Stadhuisplein

(3729)

Bij de ondergeteekenden is weder verkrijgbaar:

Het alhier gunstig bekende

VERZILVERD

PLEETWERK,

dat van Zilver niet te onderscheiden is.

Af de ARTIKELEN dragen dan ook een keur, aangevende de aangebragte hoeveelheid ZILVER.

De ondervolgende Artikelen verdienen vooral vermelding wegens derzelve sierlijke bewerking, waardoor ze voor Cadeaux zeer geschikt zijn.

Ovals bladen van 26 en 28 dm.

Theeservies

Inktkokers (Groot soort)

Liqueur-Zuur en Olie en azijnstellen

Rotervlootjes

Dejeuners-Stellen

Groente Schalen

(3707) GEBR. ROSELJE & Co.

Puike

AARDAPPELEN,

bij partij of per picol.

Te bekomen bij

(3745)

Gebrs. VEIT, Passer Pisang.

PUIK ZOUTVLEESCH,

in kleine vaatjes, voor huishoudelijk gebruik;

VERSCHE BERGSCHÉ ANSJOVIS,

in potjes.

bij (3690) VAN WALCHEREN EN VAN DORP.

Direct van Parijs ontvangen:

Een Factuur Prachtige

BIJOUTERIEEN,

naar den laatsten smaak, waarbij keurig bewerkte

ARMBANDEN EN RUBAN

van Matgoud met Diamanten,

PARURES EN DEMI PARURES,

nette en smakvolle

BROCHES.

Dames Horologie KETTINGEN met BROCHES en CACHETTEN, MEDAILLONS, HALSKETTINGJES, CEINTUUR-HAKEN en GESPEN, gouden en zilveren VINGERHOEDEN, RINGEN, MANCHETTEN en hemden KNOOPJES, POTLOODEN.

Bij

OLISLA EGER,

(3694) Juwelier en Goudsmid.—Rijswijk.

Commissiehuis

van

J. SPEET,

Pas ontvangen:

Prachtige Lyonsche

Zijde Brocart,

voor kleeding van Inlandsche vorsten als:

zwaar ROOD SATIJN met GOUDEN BLOEMEN, " GROEN en ROOD SATIJN met " en Zilveren Bloemen, PAARSCH met Goud en Zilver doorweven, alles van Admirabele dess ins. (3736)

Pas Ontvangen:

BENGALSCHÉ BULTEN (Humps) in Vaatjes

dito RIBBEN STUKKEN (Briskets) Dito

ENGL. GEZOUTEN TONGEN Dito

" " VLEESCH (uitgezochte stukken) Dito

GEZOUTE TONGEN.

bij

(3691) J. BROWN.

De Ondergeteekende heeft in Commissie Ontvangen:

Drie Prachtige Snoeren

PAARLEN,

te weten:

Een COLLIER van 102 groote Paarlen en 102 kleine met slot, van GOUD en AMATIST.

Idem van 360 Paarlen van het zuiverste water, sneeuw wit, en alle gelijk van grootte.

Idem van 200 Paarlen zuiver wit en gelijk van grootte met slot van Robijn, amzet met Diamanten.

(3735) J. SPEET.

Gevraagd:

30 à 25 mille,

onder verband met solide borgen.

Adres Letter S. Java-bode. (3740)

Verloren:

Gaande van de toko der HH. CASSALETTE & Co. naar 's Lands graan- en ijzerpakhuisen, en vervolgens langs de groote rivier, voorbij de toko's der HH. JOHN PRIJCE en Co. en ENGELHARD & Co. naar Goenoeng Sahari, vier Teekeningen, voorstellende de verticale stoommachine met afmetingen, waarvan de machine zelve te koop wordt aangeboden bij de HH. CASSALETTE & Co.

De vinder, die deze teekeningen spoedig terugbezorgt bij den Heer H. M. van Dorp, kan des verkiezende op eene ruime belooning rekenen. (3733)

Verloren:

Op het Koningsplein een Hollandsche Hond, krulhaar, wit met brain gevlekt. Vinder wordt verzocht hem terug te brengen, Koningsplein naast de Willemskerk. (3734)

Het Handels- en Commissiehuis

WEHRIJ, WILLE & CO.

is geplaatst op PASSER PISANG en van af heden geopend.

BATAVIA, 23 November 1860.

(3726)

De Heer Theodoor Cornelis Boogaardt, is op heden als deelgenoot in onzefirma opgetreden.

(3685)

MAC LENNAN & Co.

SOERABAJA, 1 November 1860.

The Undersigned have this day dissolved Partnership.

WALTER B. WOODBURY.

JAMES PAGE.

BATAVIA, 23 November 1860.

(3689)

Une DEMOISELLE désire trouver une famille pour l'accompagner en Europe, ou bien d'être placé soit pour diriger un ménage ou bien comme dame de Société.

S'adresser au bureau du Journal sous les initiales A. R. (3688)

Voor de reis naar NEDERLAND, bieden zich aan:

Een Eerste Stuurman,

Een Tweede Idem.

Een Derde Idem.

Een Bootsman,

Een Baas timmerman.

Informatiën bij

(3699)

B. KOPERSMIT & Co.

EEN LETTERZETTER, bekwaam voor zijn vak,

vast werk verlangende adresseere zich bij

(3713)

G. KOLFF & Co.

Te koop:

Wegens vertrek:

Op voordelinge voorwaarden het aange-naam gelegen Huis op Molenvliet, bewoond door den Heer L. Bras.

Informatiën bij

(3714)

CASSALETTE & Co.

TE KOOP:

De Vogelnesten,

afkomstig van het land

KLAPPA NOENGAL.

Te bevragen bij

(3697)

ARNOLD EN ZONEN. 99.

TE HUUR Een Huis, in de

Gang Kasapang, Molenvliet.

Bevraagbaar bij

(3682)

A. N. H. DE VOGEL.

TE KOOP of te TE HUUR

Het HUIS op Kebon Sirih, naast den Hoog Ed. Gestr. Heer G. VOGELPOOT.

(3723)

DÄMMLER & Co.

Gymnasium Willem III.

Ouders of Voogden van de in deze inrigting opgenomen jongelingen of ingeschreven candidaten, worden uitgenoodigd tot het bijwonen van het leggen van den eersten steen van het hoofdgebouw door Z. Exc. den Gouverneur-Generaal, welke plegtigheid zal plaats vinden op Dingsdag den 27sten November aanstaande, wordende men verzocht daartoe aanwezig te zijn, des voormiddags van dien dag, ten half acht ure in het voor Gymnasium bestemd gebouw op Salemba.

Het Collegie van Curatoren van het Gymnasium Willem III:

De Voorzitter,

Bij afwezigheid:

Het voorzittend Lid,

G. H. UHLENBECK.

Het Lid, tevens Secretaris,

(3670) G. F. W. WIGGERS VAN KERCHÉM.

**Nederlandsch-Indische
LEVENSVZERKERING & LIJF-
RENTE-MAATSCHAPPIJ.**

DEENAME onder Ult^o. October.
Geboekte Contributiën en Stortingen.
Het totaal netto bedrag van geboekte
stortingen en contributiën van 16 Januarij
1860 tot Ult^o. September 1860 is... f 122,670,39
bijkomen in October..... " 13,923,06
Totaal op Ult^o. Oct. 1860..... f 136,593,45

Verdeeld als volgt:
I. **Afdeeling Lijfrenten.**
(Stortingen, in ééns en maandelijks).
Voor **Uitgestelde Lijfrenten op één Persoon.**
(Pensioen of Verhoogd-Pensioen, ont-
vangbaar op zekeren leeftijd ter keuze
van Contribuanten)..... f 63,041,91
Dito Lijfrenten op twee Personen ont-
vangbaar tot overlijden langstlevende. " 1,500,—
Dadelijk ingaande Lijfrente..... " 2,000,—
" **Uitzet-Fonds.**
(ontvangbaar in ééns op 23jarigen
ouderdom van het ingeschreven kind) " 7,888,75
" **Opvoedings-Fonds.**
(ontvangbaar in jaarlijksche gedeelten,
kwartaalagewijze betaalbaar, van 16 tot
23jarigen ouderdom van het ingeschre-
ven kind, of tot 20 jaar naar keuze) " 26,505,78

II. **Afdeeling Levensverzekering.**
(Contributiën, maandelijks).
Voor **Kapitaal bij Overlijden.**
(ontvangbaar in ééns) door Erven of
Regthebbenden..... " 15,065,23
" **Weduwen-Pensioen.**
(Levenslang door eene bepaalde persoon
te ontvangen, onverschillig wie aan-
gewezen wordt)..... " 15,709,89
" **Weezen-Fonds**
(naar keuze tot 20 of 23jarigen ouder-
dom van een bepaald kind te ontvangen) " 4,881,84
f 136,593,45

De Jaarlijksche Contributiën en Stortingen.
bedragen:
Voor **Afdeeling Levensverzekering**..... f 60,003,04
" **Lijfrenten**..... " 40,270,68
f 100,308,72

Het **Verzekerd** bedrag van Afdeeling II ad f 1,078,685,—
is verdeeld als volgt:
Kapitaal bij Overlijden..... f 499,000,—
Weduwen-Pensioen's jaars f 35,781,08,
waarvan de premie gelijkstaande is met
die van een **Kapitaal bij Overlijden** groot " 372,018,—
Weezen-Fonds's jaars f 30,701,—,
waarvan de premie gelijkstaande is met die
van een **Kapitaal bij Overlijden** groot... " 207,667,—
f 1,078,685,—
Onder Ult^o. September.... " 1,008,227,—
VERMEERDERING in October f 70,458,—

Schaden (nietbetaald of uittebetalen):
Voor **Kapitaal bij Overlijden** in ééns f Geene.
" **Weduwen-Pensioen** ('s jaars) " " "
" **Weezen-Fonds** ('s jaars)..... " " "
Totaal onder Ult^o. October f Geene.

Trekkende (Afd. Lijfrenten):
Voor dadelijk ingaande Lijfrenten 's jaars f 300,—
" **Opvoedingsfonds** 's jaars..... " 1,250,—
Totaal onder Ult^o. October f 1,550,—

Kapitaal belegd als volgt:
(Rente-basis bij de berekeningen
aangenomen slechts 5 1/2 pCt.)
In **Beleeningen** op vastigheden à 7 pCt. f 100,000,—
" **dito**..... " 7 1/2 " " 205,000,—
" **Escompto's**..... " 7 1/2 " " 12,997,—
" **dito** **Venda-Acceptatiën** " 6 " " "
" **Rekening Courant** met 8 da-
gen opzegging, bij **Ned.**
**Ind. Escompto-Maatschap-
pij**, bij tijdelijk gebrek aan
gelegenheid tot uitzetting
als bovenvermeld..... " 4 " " "
" **Kassa**..... " " " " 8,48
f 318,005,48

Ongefourneerd Waarborg-Kapitaal,
bovendien nog..... f 300,000,—
(3643)

**TO SUGAR PLANTERS
and others
GEORGE FLETCHER,
Engineer and Sugar Millmaker of
Famham place Gravel Lane
Southwark London.**

Begs respectfully to call the attention of Proprietors, Attorneys and managers of Estates, and all those that are in any way connected with the Manufacture of Sugar, to the great strength and superiority of his steam Engines, Sugar Mills, Juice pumps, Cane and megass Carriers, steam Clarifiers, Simonering Fans, Wrought and Cast Iron Sugar Pans, Steam Boilers of all Kinds, Mill Gearing and water wheels over those in general use, and especially to his Heavy slow speeded Sugar Mill, capable of extracting from 65 to 70 % Cent of Juice out of the cane, of which mill he is the sole Inventor having introduced it in to the Island of Cuba in the Year 1837 (in which place he has had many years Experience as a Colonial Engineer) since when it has been in general request in the British, Danish, Spanish and Portuguese Colonies, and has given very great satisfaction, and having had upwards of twenty years practical experience in Machinery for Sugar Estates, begs to state; that any orders he may be favoured with, will be executed in a workmanlike and proper way.

G. F. begs to remark; that his Machinery may not appear cheap at first sight, but when weight, strength and quality of workmanship are taken in to consideration, it will be found cheaper & Ton than any other maker, and he further begs to remark; that all those, who have had any practical experience of machinery for Sugar Estates are well aware of the trouble and serious losses that have arisen frequently from cheap and Defective Machinery, hence the desirability of having strong effective and well adapted Machinery! „such as G. F. is in the habit of supplying to his numerous Friends in the before mentioned places” in Conclusion and Considering the importance of the subject G. F. thinks it very proper here to remark that he makes it a general rule to finish everything in his Manufactory not leaving anything to be done on the Estate Excepting the Erection.

Communications addressed direct, or through British Merchants will receive prompt attention.

GEORGE FLETCHER
Engineer and Sugar Mill Manufacture Famham Place
Gravel Lane Southwark London.

PRICES OF ENGINES AND BOILERS.
1st June 1860.

Description.	High Pressure.			Boilers.			Prices.	
	Horse Power.	Diam. of Cylinder.	Length of Stroke.	Diam.	Length.	Number of Tubes.	Engines.	Boilers.
Diagonal....	12	12	2-6	4-9	18-0	1 Flue.	340	165
"	14	13	2-6	5-0	22-0	1 "	360	180
"	18	15	3-0	5-6	27-0	1 "	460	220
"	25	17	3-0	5-9	27-0	2 "	510	250
"	30	18	3-6	6-0	30-0	2 "	640	310
Column.....	30	18 1/2	3-6	6-0	30-0	2 "	840	310
Diagonal....	35	20 1/2	3-6	5-9	25-0	2 "	700	500
Oscillator...	35	20 1/2	3-4	5-9	25-0	2 "	600	500
Column.....	40	22	4-0	5-9	26-0	2 "	1040	510
"	50	24	4-0	6-0	30-0	2 "	1100	550

Sugar Mills.

Horse Power.	Rollers.		Bearings of Top Roll.		Description of Gearing.	Price.	Weight of Mill and Gearing.
	Diam.	Length.	Diam.	Length.			
12	22	42	7 1/2	9 1/2	Single.	415	18 Tons.
14	24	48	8 1/2	11 1/2		600	27 "
18	24	54	9	11 1/2	Compound.	650	29 "
18	26	54	9 1/2	11		700	32 "
25	26	60	9 1/2	12 1/2	"	750	33 1/2 "
30	28	60	10 1/2	14 1/2	"	960	44 "
35	28	66	10 1/2	14 1/2	"	1060	48 1/2 "
40	28	72	10 1/2	14 1/2	"	1120	51 "
50	30	72	11	15	"	1250	56 "

Packed and delivered for Shipment in either of the Docks in London less 5 % Cent Discount for Cash, (3546)

De ondergeteekenden maken bekend dat zij voor de Heeren **PAUL VAN VLISINGEN en DUDOK VAN HEEL**

en **Van VLISINGEN Van HEEL en DEROSSE GAIL & Co.** te AMSTERDAM,

als reizend Ingenieur in Nederl. Indië hebben aangesteld, de Heer E. J. EVERTS, adres de Heeren **VAN DEN BROEK en VEECKENS** te Samarang. **DUMMLER & Co.** Batavia, 22 November 1860. (3724)

**Nederlandsch Indische
LEVENSVZERKERING EN LIJFRENT
MAATSCHAPPIJ.**

ALGEMEENE VERGADERING van Stemgeregde Deelhebbers op Woensdag den 23sten November aanstaande des voormiddags ten 11 ure, in den Maatschappij, om ingevolge Artikel 11 der Statuten overtegaan tot de keuze van eenen Kommissaris eenen mede-Directeur, en voorts ter beslissing in eene wat volgens dagelijks ter inzage liggende notitie zal ter tafel gebragt worden.

Namens het bestuur:
De Ontwerper Directeur,
WIGGERS VAN KERCHEM
(3715)

DE ZALF VAN HOLLOWAY.

Zicht, Lendenpijn en Rheumatische, worden onseilijk genezen, door een aanhoudend gebruik van dit beroemde geneesmiddel, zich zeer warm houden, moet ieder geval met het gebruik van dit middel gepaard gaan. Het maakt de stramme spieren en zenuwen en helpt de natuur om eene geneezing te bewerken.

Doosjes Pillen à f 1. — / 5. — / 5. —
Potjes zalf à f 1. — / 5. — / 5. —
Te Batavia bij S. B. van Kieell & Co.
• Banjoemaas • M. S. Cheriman.
• Soerakarta • W. Veldman.
• Djocjocarta • Buijn & Co.
• Salatiga • F. Kuntlioffer.
• Tagal • Wed. Dort.
• Cheribon • W. Galistan.
• Cheribon • M. Blok en Co. (57)
• Samarang • H. L. Lijon en Co.
de Groot, Koff & Co. en de hoofd agenten Soesman en

JAVA-BODE

H. H. inteekenaren op bovengenoemd Blad die geneigd zijn met hun abonnement voor het Eerste half jaar 1861 voort te gaan, worden beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk aan den Onder teekende kennis te geven, en hem de gelden daarvoor franco toe te zenden, opdat hij in staat gesteld worden, de oplage bij tijds te regelen.

Prijs voor het Eerste halfjaar:
voor Batavia..... f 12,50
" Java..... " 15,—
" de Buitenbezittingen..... " 17,50
" Nederland..... " 22,50
Brieven franco aan den Administrateur,
H. M. VAN DORP

De Inteekening en storting van dat Blad kan geschieden bij **Blok & Co.** en **A. A. Ruzer** te Cheribon; **Mevr. de Wed. G. M. Dort** te Tagal; **de Groot, Koff & Co.** en **G. C. T. van Rapp** te Samarang; **Le Roy & Co.** te Soerabaja; **Weijmans & Co.** te Pasoeroean; **G. H. Hoogenhout** te Madioen; **H. R. van Wijk, Rzn.** te Pakel; **Eekhout & Co.** te Makassar; **Harmson** te Amboina; en voor de niet genoemde Buiten-bezittingen bij de Agenten der schepen van den Heer **W. Coers de Vries** (5674)

BOEKHANDEL VAN H. M. VAN DORP.

Van de pers gekomen en aan H. H. inteekenaren verzonden:

**LETTERKUNDIGE
VERSCHIEDENHEDEN,**

DOOR **J. MUNNICH,**
Nog eenige exemplaren van dit werk zijn verkrijgbaar à f 5.— franco per post. f 6.— (368)

Groote fijne **LEIJEN**, f 8.— per dozijn

Potlooden,
rood en blaauw in één. Idem in verschillende kleuren.

Ontvangen bij
(3710) **H. M. VAN DORP**

1861.

KANTOOR AGENDA.
OPGEPLAKTE KANTOOR-ALMANAK
ONOPGEPLAKTE, IDEM
Opgeplakte KLEINER, IDEM
Verkrijgbaar bij

H. M. VAN DORP, te Batavia en **M. BLOK & Co.**, te Cheribon (3718)

GELITHOGRAFIEERDE VISITE-KAARTJE
Letter na verkiezing

bij **H. M. VAN DORP** (3717)

H. M. VAN DORP, te Batavia en **GIJLLAND GH PROPATRIA**, te Soerabaja

VELIJN SCHRIJFPAPIER. do. do. Verschillende soorten **Postpapier, Drukme** aan etc., etc. (3730)

EERSTE BIJVOEGSEL

behoorende bij den

JAVA-BODE,

van Zaterdag, 24 November 1860, No. 94.

Zij die iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan de nalatenschap van wijlen den Heer *Pieter Swerver*, den 23sten September ll. te 's Gravenhage overleden, en verzocht daarvan, binnen drie maanden te rekenen van heden, opgave of betaling te doen aan de Gereguleerde Testamenteaire

ANEMAET & Co.

SOERABAIJA, 15 November 1860. (3683)

STOOMBOOT OENARANG.

Het vertrek dezer boot is voor de maand

December,

vastgesteld als volgt:

Van BATAVIA naar SAMARANG en SOERABAIJA 12 en 30 December.

Van SAMARANG naar SOERABAIJA 15 Dec.

Van SOERABAIJA naar SAMARANG en BATAVIA 4 en 19 Dec.

Van SAMARANG naar BATAVIA 6 en 21 Dec.

Informatiën te bekomen bij

de Agenten,

(37) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

STOOMBOOT OENARANG.

Het vertrek dezer BOOT is voor de maand November bepaald

den 27sten aanstaande, des morgens ten 8 ure.

De Agenten,

(20) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Stoomboot Oenarang.

Met deze Boot bestaat op den 27^{den} e. k. gelegenheid tot Passage naar Pecalongan.

De Agenten,

(3749) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Stoomboot PRINS VAN ORANJE,

directe dienst tusschen SOURABAIJA, BATAVIA en vice-versa gedurende NOVEMBER.

Vertrek van SOERABAIJA. Vrijdag, den 25sten.	Verblijf te BATAVIA. 25, 26, 27 en 28	Vertrek van BATAVIA. Donderdag, den 29.
--	---------------------------------------	---

Dus in ééne week heen en terug met 4 dagen opontend te Batavia.

Voor Vraecht en Passage gelieve men zich te adresseren te Batavia bij

MORGAN, MELBOURN & Co.

en te Soerabaija bij

(3672) MAJOR, MATZEN & Co.

STOOMSCHIP PRINS VAN ORANJE.

Directe dienst tusschen Soerabaija, Batavia en vice-versa gedurende

DECEMBER.

Vertrek van SOERABAIJA. Zondag, den 9.	Verblijf te BATAVIA. 12, 13, 14 & 15	Vertrek van BATAVIA. Zondag, den 16.
Donderdag, " 20.	23, 24, 25, 26 & 27	Vrijdag, " 28.

Voor VRAECHT en PASSAGE gelieve men zich te adresseren bij

MAJOR, MATZEN & Co.,

Sourabaija.

MORGAN, MELBOURN & Co.,

Batavia. (3719)

STOOMGELEGENHEID.

Naar Muntok, Riouw en Singapore op den 30 November per het Stoomschip *Palembang.*

Naar Samarang en Soerabaija op den 7 en 22 van iedere maand.

Naar Muntok, Riouw en Singapore, op den 15 en 30 van iedere maand.

Nadere informatiën bij

W. CORES DE VRIES.

Batavia, den 24 November 1860. (3753)

Naar Singapore. Het vertrek van het Stoomschip KONINGIN DER NEDERLANDEN,

is bepaald voor de volgende MAAND, als:

DECEMBER, den 15den.

Nadere inlichtingen te bekomen ten kantore der Ned. Ind. Stoomboot Maatschappij

(3673) MACLAINE, WATSON & Co., Directeuren.

Met het Ned. Schip

KOSMOPOLIET,

bestaat nog gelegenheid voor Passagiers om te repatriëren.

Deze bodem zal nu tegen het einde dezer maand de terugreis direct van hier aanvaarden, zullende dezelve alhier geheel beladen worden.

Nadere informatiën te bekomen bij

de Agenten,

(3722) B. KOPERSMIT & Co.

PASSAGE NAAR NEDERLAND

wordt aangeboden met het Snelzeilend Barkschip

Zeenimph,

gevoerd door kapitein

J. F. GRAAFT VAN ROGGEN.

Deze bodem zoo gunstig bekend om deszelfs korte en voorspoedige reizen, beveelt zich bijzonder aan tot den overvoer van passagiers, zoo wel van familien als van enkele personen, heeft ruime hutten, luchtige Dames- en Heeren kajuit, voert een geëxamineerd Doctor aan boord, en zal na zijne ontlossing en belading te Cheribon, Tagal en Samarang, in den loop der maand December van Batavia vertrekken.

Nadere inlichtingen te bekomen bij den Gezagvoerder, bij de Heeren Dorrepaal & Co., te Samarang en hier bij

de Agenten,

HAAGER & SCHURMAN.

BATAVIA, 17 October 1860. (3674)

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het Snelzeilend Clipper Fregatschip

„ANNA,”

kapit. J. R. BOK,

hebbende uitmuntende inrigtingen voor Passagiers en zijnde daarvoor behoorlijk uitgerust.

Een geëxamineerd GENEESHEER bevindt zich aan boord en zal het vertrek van hier naar ROTTERDAM tegen einde November plaats hebben.

Voor nadere informatiën gelieve men zich te adresseren bij den Gezagvoerder en de Heeren van MAANEN en Co., te Samarang of alhier bij

De Agenten,

(3695) LANDBERG, BEZOET DE BIE & Co.

Naar Nederland

wordt PASSAGE aangeboden met het voor Passagiers uitmuntend ingerigt Campagne Barkschip

HERMAN,

Kapitein M. van Velthoven.

Deze bodem zal na te CHERIBON en PEKALONGAN geladen te hebben, tegen medio December de terugreis aanvaarden.

Een geëxamineerd Geneesheer bevindt zich aan boord.

Nadere informatiën bij

De Agenten,

(3725) DÜMLER & Co.

Passage naar Amsterdam

wordt aangeboden met het gunstig bekende Nederlandsch Barkschip

JOHANNES CHRISTIAAN,

gezagvoerder van Heemstede Obelt.

Deze bodem munt uit door zijne bijzonder nette en gemakkelijke inrigtingen, zoowel voor enkele Passagiers als families, vaart eenen bekwaamen Geneesheer en zal na ingenomen lading op de kust tegen medio Januarij Batavia aanloopen, om alsdan regtstreeks naar Amsterdam te vertrekken.

Adres bij

de Agenten,

(3739) C. BAHRE & G. KINDER.

BEKENDMAKING.

Ingevolge bekomen last wordt bekend gemaakt, dat Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal gewone audientie zal verleen op Maandag den 26sten November 1860, des morgens te negen uren, aan het Gouvernements hôtel te Rijswijk.

Belanghebbenden gelieven hunne aanvragen om audientie, onder duidelijke bekendstelling van namen en titels, te rigten aan den ADJUDANT VAN DIENST.

BUITENZORG,

De Majoor-Adjutant,

den 14den November 1860.

R. F. DE SEIJFF.

Civiel Departement.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, met behoud van regt op pensioen, de kommiss-ontvanger der inkomende en uitgaande regten, tevens havenmeester te Barus (Sumatra's Westkust) R. F. van Rhijn.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Europa, wegens ziekte, buiten bezwaar van den lande, aan den notaris te Soerabaija D. Busken Haet.

Benoemd:

Tot kommiss-ontvanger der inkomende en uitgaande regten, tevens havenmeester te Barus (Sumatra's Westkust), de kommiss-ontvanger der inkomende en uitgaande regten, tevens haven- en pakhuismeester te Sibogha, L. van Roode.

Tot kommiss-ontvanger der inkomende en uitgaande regten, tevens haven- en pakhuismeester te Sibogha (Sumatra's Westkust), de pakhuismeester bij het algemeen koffijpakhuis te Padang Pandjang J. Stewart.

Tot pakhuismeester bij het algemeen koffij-pakhuis te Padang Pandjang (Sumatra's Westkust), de kommiss op het bureau van den assistent-resident van Mandehing en Ankola S. N. Marx.

Tot kommiss op het bureau van den assistent-resident van Mandehing en Ankola (Sumatra's Westkust), de kommiss op het bureau van den kontroleur te Natal C. W. Kornmann.

Tot kommiss op het bureau van den kontroleur te Natal (Sumatra's Westkust), de klerk op het bureau der komptabiliteit te Padang J. H. C. Schultze.

Tot derden kommiss op het residentie-kantoor te Samarang, de klerk bij de afdeling komptabiliteit van dat kantoor B. C. van der Werm.

Gesteld:

Ter beschikking van den direktor der posten te Batavia, speciaal om te worden belast met de in ontvangstname, de afgifte en het overbrengen van de brieven-malen tusschen Batavia en Singapore met de tusschen die plaatsen varende stoomschepen, en om gedurende den tijd dat na de terugkomst van die stoomschepen van Singapore de tegenwoordigheid van den mail-agent aan boord niet meer gevorderd wordt, bij de postkantoren te Weltevreden of te Batavia werkzaam te zijn, de klerk bij de direktie der produkten en civiele magazijnen H. W. F. Benier.

ADVERTENTIE.

POSTKANTOOR.

De Direktor der Posten herinnert bij deze belanghebbenden, dat, de tweede mailstoomer in November den 30sten zullende vertrekken, de brievenpakketten daarmede te verzenden, bij 't Postkantoor te Weltevreden zullen worden gesloten, op

Donderdag den 29sten Novemb. a. s.

des avonds te 8 uren, voor Europa, Britsch-Indië, China, enz. enz.

Benevens voor Banka, Palembang, Billiton en Riouw.

Ten verolge van de bekendmakingen, gevoegd bij de Javasehe courrant van den 21sten en 25sten Julij 1860 no. 58 en 59, wordt ter kennis gebracht van het algemeen, dat, blijkens van den minister van kolonien ontvangen mededeelingen, door den Koning magtiging is verleend, om de artikelen 26 en 28 der algemeene grondslagen, naar welke de gouvernements-suiker-kultuur alsmede de fabriekatie van suiker op Java wordt in stand gehouden, in verband met het voorschrift van artikel 56 van het Reglement op het beleid der Regering van Nederlandsch-Indië, te wijzigen en dat deze beide artikelen mitsdien zullen moeten worden gelezen als volgt:

» Art. 26. Met het eindigen van de alzoov verlengde of nieuw uit te geven kontrakten gaan alle regten en aanspraken, welke de fabriekant mogt hebben, ter zake van den grond, waarop de onderneming gevestigd is, zonder eenige schadeloosstelling of verdere overdragt, op het gouvernement over, hetwelk bovendien, des verkiezende, in den eigendom treedt van de fabriek en daartoe behoorende gebouwen, met al de aanwezige toestellen, tegen betaling van een prijs bij taxatie, naar den grondslag van de betrekkelijke waarde voor den eventueel opvolgenden kontraktant, te bepalen door drie deskundigen, te benoemen van weerszijden één, — en de derde door den raad van justitie, hinnen welks regtegebied de fabriek gelegen is.

» Deze deskundigen leggen vooraf in handen van dien raad den red af, dat zij naar hun geweten de taxatie zullen verrigten; — zij maken, na raadpleging van hunne bevinding, bij meerderheid van stemmen, een schriftelijk en door allen onderteekend verslag op.

» Indien echter ook de meerderheid omtrent den te bepalen prijs niet kan overeenkomen, doen zij van ieders gevoelen opgave in hun verslag. In dit geval wordt het gemiddeld bedrag der drie verschillende taxatiën, als prijsbepaling aangenomen.

» Art. 28. Bij uitbesteding van bestaande of nieuw opgerigte ondernemingen, zal de bepaling van den prijs der fabriek en toebehooren, bedoeld bij § 26, plaats hebben uiterlijk op 15 November van het jaar, waarin de laatste oogst van den kontraktstermijn verwerkt wordt.

» Uiterlijk op 15 December daaraanvolgende worden de voorwaarden der te voren reeds aangekondigde uitbesteding openbaar gemaakt, met vermelding van den prijs, bepaald voor de overname van de fabriek en toebehooren. Eene maand daarna, of uiterlijk op ultimo Januarij, heeft de openbare uitbesteding plaats.

en dat dien ten gevolge artikel 25 van het model suikerkontraakt lett. A en artikel 26 van het model suikerkontraakt lett. B worden gewijzigd als volgt:

Art. 25 (of 26). Met het eidigen van deze overeenkomst gaan alle rechten en aanspraken, welke de kontraktant ter andere zijde mogt hebben, ter zake van den grond waarop de onderneming gevestigd is, zonder eenige schadeloosstelling of verdere overdracht, op het gouvernement over, hetwelk bovendien, des verkiezende, in den eigendom treedt van de fabriek en daartoe behoorende gebouwen, met al de aanwezige werktuigen en toestellen, tegen betaling van een prijs, bij taxatie naar den grondslag van de betrekkelijke waarde voor den evenveel opvolgenden kontraktant te bepalen door drie deskundigen, te benoemen van weerszijden één, en de derde door den raad van justitie, binnen welks rechtsgebied de fabriek gelegen is."

Deze deskundigen leggen vooraf in handen van dien raad den eed af, dat zij naar hun geweten de taxatie zullen verrigten. Zij maken, na raadpleging van hunne bevinding, bij meerderheid van stemmen een schriftelijk en door allen ondertekend verslag op.

Indien echter ook de meerderheid omtrent den te bepalen prijs, niet kan overeenkomen, doen zij van ieders geoeien opgave in hun verslag. In dit geval wordt het gemiddeld bedrag der drie verschillende taxaties, als prijabeling aangenomen.

Wanneer tot de overname der fabriekgebouwen en werktuigen door het gouvernement wordt overgegaan, zal de overgave daarvan aan den optredenden kontraktant moeten plaats hebben vóór of uiterlijk op 1 April van het jaar, waarin de onderneming is nitbesteed. De kontraktant ter andere zijde zal op dat tijdstip de fabriek moeten ontruimen. Wordt echter van de overname door het gouvernement afgezien, dan staat het hem vrij over fabriek en toebehooren te beschikken, onder verpligting, om alles, binnen één jaar, na expiratie dezer overeenkomst, weg te ruimen."

Met referate aan de in de Javasche courant van 30 Junij, 4, 7, 11 en 14 Julij, 25 en 29 Augustus en 1 September 1860 no. 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, en 70 geplaatste advertentie, wordt bij deze in herinnering gebracht, dat de tweede in dit jaar te houden

SUIKER-VEILING

loopende over

60.000 pikels,

zal gehouden worden te Batavia in het lokaal der Beurs op Zaterdag den 15den December 1860.

De ingenieur 1ste klasse, chef der 1e waterstaats-afdeeling, maakt bij deze bekend, dat ten behoeve van gouvernementen werken tot en met 15den December aanstaande eene in-chrijving zal gepend liggen voor het leveren van grint, gerekend per kub el Ned van af primo Januarij tot en met ultimo December 1860 en wel in twee perceelen, als:

1o. Voor het gebruik der wegen gelegen in het 2de distrikt, dat is voor al de wegen gelegen bezuiden de Prinselaan.

2o. Voor het gebruik der wegen gelegen in het 1e distrikt, dat is in de stad Batavia tot aan de Prinselaan.

Kunnende van af heden de voorwaarden van levering bij hem ingenieur geïnformeerd worden.

VENDUTIEN.

Maandag 26 November, ten huize van L. Bras door Cassalet & Co.

en

Suiker en Koffijveiling door John Pryce in een pakhuis te Pemboran.

Dingsdag 27 November, voor het commissiehuis van van Riet en ter Gouw.

en

Houtrentatie door John. Pryce & Co.

en

Boekenvendutie in de Harmonie door van Dorp.

Woensdag 28 November, voor het woonhuis van Kapitein Seehg, door van Slooten Morgan & Co.

en

Voor het commissiehuis van John Pryce & Co.

Donderdag 29 November, voor het commissiehuis van Abeelen Dennison.

Vrijdag 30 November, voor het wonnhuis van J. Munnich op Tana-abang door Gebrs. Roselje & Co.

en

Voor het commissiehuis van J. Speet.

Zaterdag 1 December, Executie bij Khouw Tekhiem, Passer Baroe.

Oproeping van Crediteuren.

In de Javasche Courant van Woensdagjl. worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door de Agenten der Samarangsche Wees- en Boedelkamer te Soerakarta, van wijlen F. L. Manuë.

Door den Agent van de Wees- en Boedelkamer te Pangool, van wijlen den chinees Ong Bagong.

Aangekomen Vreemdelingen.

van den 20sten tot den 23sten November 1860.

MARINE HOTEL. J. C. H. Beeloo, van Onrust. — M. A. Jasper, van Samarang. — J. H. Wit, van Singapore. — Denis en familie, van Madura. — J. P. Carst, van Hongkong.

HOTEL WILLEM II. Spoelders, van Meester Cornelis. — C. J. H. de Wilde, van de Lampongs.

JAVA HOTEL. J. C. Viersma, van Singapore. — C. Silversparre, van Table Boy. — G. M. Brakke, van Amsterdam. — J. A. F. Bertrand, van Pekalongan. — P. C. Schmidt en Echtgenoot, van Calcutta. — J. Moet, van Soerabaja. — B. J. Schipper, van de Lampongs.

HOTEL DER NEDERLANDEN. J. H. Krukkenberg, van Tagal. — A. M. Gallas, van de Lampongs.

HOTEL DES INDE. Van Oort, van Onrust. — A. van der Noort, van Tagal. — De Witte van Haemstede, van Serang. — Olieve, van Krawang.

Vertrekende Personen.

Kapitein A. Straiken.

BATAVIA.

Daar wij vernomen hadden, dat het bijwonen van het leggen van den eersten steen voor het gebouw van het Gymnasium Willem III verboden was aan het publiek, hebben wij daarvoor geïnformeerd en kunnen we berichten, dat integendeel ieder die belang stelt in deze plegtigheid, ze kan bijwonen. Uithoofde van de niet zeer groote ruimte is dit niet gepubliceerd, en daarom zijn de invitaties zoo beperkt geweest, zoodat niet eens de dames der genoodigden, uitgezonderd ouders en voogden, zijn gevraagd.

— Nopens den stand van het rijstgewas onder ultimo October op Java, deelt de Javasche Courant het volgende mede:

Die stand was zeer gunstig: in Bantam, Batavia; (in het westerkwartier van laatstgenoemde residentie zelfs uitmuntend) en Banjoemaas;

gunstig: in de Praanger Regentschappen, Japara, Soerabaja (behalve Grisse), Pasoeroean, Probolingo, Bezoeki, Banjoewangi en Kediri;

vrij gunstig: in Krawang, Cheribon, Samarang en Rembang;

redelijk: in Bagelen.

Ongunstig: in Pekalongan, door de omh mentek.

In het Buitenzorgsche worden de sawa's bewerkt; in Tagal laat zich omtrent dit gewas nog niets bijzonders zeggen, terwijl men in Madioen en Patjitan een begin maakt met het uitwerpen van zaaipadi.

— Bij de heeren Lange en Co. alhier is dezer dagen uitgegeven de tweede, aanmerkelijk vermeerderde en verbeterde druk van het algemeen, zeer gunstig bekende werk van den heer mr. L. J. A. Tollens: *De indische Secretaris*. Het aanzienlijk aantal der inteekeuren, dat zich bij de aankondiging van een tweede uitgave opdeed, en de verwachting verre overtrof, bewijst de bruikbaarheid en geschiktheid van dit boek, een aansporing voorzeker voor schrijver en uitgevers, om met de uitgave van zulke dergelijke praktische werken voort te gaan.

— Onder den titel van: *Letterkundige Verscheidenheden* biedt de heer J. Munnich zijn vrienden een souvenir aan, dat dezer dagen bij den heer H. M. van Dorp het licht zag. Het bundeltje bevat verschillende stukken in proza en poëzie, waarvan eenige reeds vroeger in indische jaarboekjes enz. het licht zagen, en die thans bijeenverzameld, vereenigd, in gezelschap van verschillende onuitgegeven stukken, ougetwijfeld door velen met genoegen zullen worden gelezen.

— Wij vestigen de aandacht van het muzieklievend publiek op het concert, dat de heer Guille en echtgenoot zich voorstellen te geven, waarin onze artisten en vele liefhebbers zullen medewerken, en waarvan het programma hier achter volgt.

— De kapitein A. van der Windt, gezagvoerder van de *Twee Jeannes*, bestemd van Hongkong naar Java, rapporteerde bij aankomst op Billiton het volgende:

Op Dingsdag den 16 October was het weder flauw en stil, overdrijvende lucht, die tegen den middag buijg werd. Op den middag peilden wij Gaspar Eiland N.N. W. en den Zuidhoek van Middeneiland of Poeloe Lihāt Z. Z. W. $\frac{1}{2}$ W., en den Noordoek Z. W. t. W. $\frac{1}{2}$ W. De geobserveerde zuiderbreedte was $2^{\circ} 24'$, chronometerslengte $107^{\circ} 13' 0. Z.$ Wij stuurden vervolgens tot een uur West ten Noorden en bevonden een zwaren stroom om de Zuid te hebben; de voortgang was $1\frac{1}{2}$ mijl. Vervolgens stuurden wij west tot een uur veertig minuten met één mijl voortgang en vervolgens west ten zuiden tot twee uur dertig minuten, driekwart mijl voortgang volgens de peiling van twaalf uur. Wij kregen een zware donderbui met dikke verstopte lucht en de wind van 't Zuiden tot het Noordoosten loopende. Aldus waren wij verpligt, zeilen te bergen, en terwijl dit geschiedde en wij niets konden zien, ontving het schip een zwaren stoot, waarop de klippen- en koraalgrond onmiddellijk door het schip zat en het water oogenblikkelijk als een sluis in het schip stroomde. We zetten onmiddellijk de pompen aan, doch te vergeefs, maar hielden zo lang mogelijk de pompen aan den gang, bevonden achter bij het roer drie en een halven vadem water, zagen bij het opklaren weder de klippen en koraalgrond; peilden het eiland Gaspar N. $\frac{1}{2}$ O. en het Westeiland van Poeloe Lihāt Z. $\frac{3}{4}$ W.; Tandjong Bricat N. W. $\frac{1}{2}$ N.; en het Noordeiland Poeloe Lepar (Kalapan) W. Z. W. $\frac{1}{2}$ W.; bevonden op deze peilingen, dat de klippen en koraalgronden verder uitstaken, dan deze peilingen aangeven. Bij het opklaren der lucht zagen wij een driemast schip, en onmiddellijk toonden wij de vlag om hulp te bekomen, ten einde den inventaris te bergen, doch te vergeefs: het zeilde door. Wij hielden ons bezig zooveel mogelijk van den inventaris op het voorschip te bergen, daar het schip des avonds te 6 uren met het achtereind geheel onder water zat. 's Avonds kregen wij verscheidene booten aan boord, waarvan wij oogenblikkelijk een naar Billiton, naar den Assistent Resident zonden om hulp te vragen, en een naar het genoemde schip, 't welk doorzeilde, en maakten alles gereed, om als het noodig was, toch nog zooveel mogelijk van den inventaris te bergen.

's Morgens bij het aanbreken van den dag kwamen verscheiden booten om goederen te bergen, welke op Poeloe Lihāt aan wal werden gebracht, waartoe wij met de scheepsbooten hielpen, en eenige mauschappen aan land lieten om het stelen der goederen te voorkomen.

's Anderen daags (Donderdag) werd hiermede voortgegaan, en een poging door den tweeden stuurman met vier man gedaan, om een om de Zuid sturende bark te bereiken, was vruchteloos. Des nachts hielden wij eenige Maleijers aan boord van ons schip, dat tot aan den grooten mast aan dek onder water lag; doch omstreeks te negen uren 's avonds kwamen de Maleijers al schreeuwende aanloopen, dat er vuur in 't schip was. Oogenblikkelijk waren wij met water bij de hand om den brand te blussen, maar de vlam sloeg gelykertijd het voorgroot uit, waarop de Maleijers direkt over boord sprongen en vlugten, en wij des avonds te elf uren genoodzaakt waren het schip te verlaten. Toch bleven wij in de nabijheid van het wrak tot 's ochtends zes uur, totdat alles was verbrand en over boord gevallen.

's Vrijdags kwam de kruisvoer van den Assistent Resident, en wij bekamen booten ter overbrenging van de goederen naar Billiton. Des morgens van den volgenden dag scheepten wij het restant der geborgen goederen in en vertrokken met de booten naar Billiton, waar wij des rondags den 21sten October te elf uren aankwamen, en de Assistent Resident ons oogenblikkelijk alle hulp verleende.

— Van Paberasan (residentie Bantam) schrijft men ons, dat daar den 19den dezer een inlander door een steenbrok van een berg (*baloe goenoeng*), een lengte hebbende van ongeveer 8 voeten, ten eenmale is verbijzeld, zoodat hij onmiddellijk op de plaats dood bleef.

BATAVIA. — Per telegraaf via Soerabaja zijn de navolgende tijdingen ontvangen:

Menado, 26 October. Ongestoorde rust. De gezondheidstoestand voldoende, behalve te Riau, waar de pokken op nieuw, en op de Talaut-eilanden, waar zij zeer hevig zijn uitgebroken.

Gunsige toestand van den landbouw in de Minahassa en in de afdeeling Gorontalo.

Ternate, 28 October. Ongestoorde rust. Gezondheidstoestand voldoende. Zes honderd man, meest allen Alfoeren, zijn als hulptroepen naar Ceram gezonden.

Amboina, 1 November. De opstand op Ceram zich niet verder uitgebreid. De troepen zijn naar binnenland opgerukt. Urouw is bestormd en, even Onitetto, dat verlaten was, vernield. Het kamp te Hatoesoema is voor het oprukken der troepen het binnenland herhaaldelijk, doch zonder goed gevolg door vijandige Alfoeren verontrust. Spoedig zal grootste gedeelte der bezetting overgevoerd worden naar Noniali om van daar naar Buria op te rukken met de Ternataansche hulptroepen door te trekken aan het zuiderstrand. Men verwachtte spoedig afloop dezer zaak. Overgens alles in rust en orde.

Banda, 3 November. Ongestoorde rust. Niets bijzon- Timor, 5 November. Volk van Adonara heeft man van Larentoekaermeerd, welke zaak onderz werd. De Portugesche gouverneur van Deli heeft schillen tusschen Oikoesi en Ambeno vereffend midden-Timor heerschte strijd tusschen Kowa op tugesch en Fialarang op Nederlandsch grondge- welken strijd men nog niet geslaagd was te doen houden. — Van de overige eilanden waren goede tijds bekomen. Bakikooi, gewezen fettor van Takaip, is eenige andere hoofden te Pritti gekomen en heeft handen van den posthouder aldaar den eed van tr en onderwerping afgelegd. Hij beloofde in Maart Koepang te zullen gaan om vergiffenis te vragen. radja van Allor heeft toestemming gevraagd en kregen om eenig ongehoorzaam bergvolk te straffen.

Makasser, 14 November. Een gezantschap van bestaande uit vijf Aroe-Pitoe's (kiesheeren), een name prins en driehonderd volgelingen, is den 6 November te Makasser aangekomen met brieven den leeuwvorst.

De kroonprins van Sidenring en de Wadjosche Aroe Padali zijn met een gevolg van ongeveer du- man den 10den November te Makasser aangekom-

De ambtenaar Bakkers, die naar de eilanden Bou te en Kalao was gezonden om die eilanden onder vernements beheer te brengen, onderzond aldaar hoofden en volk eene goede ontvangst.

Het gewone jaarlijksche gezantschap van Bo is den 10den November te Makasser aangekomen.

Op voordragt van den leeuwvorst van Boni is Oedjong tot rijksbestuurder over dat land aange-

Den 14den November is het door den Gouvern Generaal bekrachtigde met Boni kontrakt plegtig de Bonische gezanten uitgereikt.

— Van gouvernementenwege zijn te Tjandjoer, dong, Sumedang, Garoet en Manondjaja publiek u- steed de ondervolgende leveringen en verrigtingen dienste der residentie Praanger-regentschappen, g- rende het jaar 1861, als:

1o. de levering:

a. van rijst voor de pradjoerits: met inbegrip van olie, benoodigd voor de ver- ting der kadernes en wachten van dat korps. te Tjandjoer tegen f 2.— per pik » Wijnkoopsbaai » 2.— » » Bandung » 4.— » » Sumedang » 3.50 » » Garoet » 4.— » » Manondjaja en Bandjar » 5.— » en de olie benoodigd als boven, tegen 50 cents per tel.

b. van voeding aan de gevangenen en dwangarbeid, daaronder begrepen de olie benoodigd voor de lichte der gevangenen:

te Tjandjoer tegen f 0. 8½ per hooft daags » Bandung » 0.15 » » » Sumedang » 0.10½ » » » Garoet » 0.15 » » » Manondjaja » 0.19 » » olie benoodigd als boven, tegen 50 cent per bottel.

c. van gras en padi voor de gouvernementen postpaarden op de verschillende stations in de afdeeling:

Tjandjoer tegen f 0.11½ per ratiou. » Bandung » 0.17 » » » Sumedang » 0.18½ » » »

2o. het beslaan van de gouvernementen postpaarden de verschillende stations in de afdeeling:

Tjandjoer tegen f —.40 per paard 'smaands. » Bandung » 1.50 » » » Sumedang » 1.20 » » »

BANTAM. — Ten gevolge van de omstreeks de 1 van November gevallen zware regens en daardoor veroorzaakte overstromingen, zijn in de distrikten Tj gon, Onderandir en Tanaia, onderscheidene brug en wegen beschadigd.

Te Tanaia heeft het water op sommige plaatsen voeten hoog op den grooten weg gestaan, terwijl Onderandir een gedeelte van den jongen padi-aanp geleeden heeft.

Men is onmiddellijk begonnen de aan de wegen en br gen toegebrachte schade te herstellen.

KRAWANG. — Door onophoudelijke zware regens de rivier Tjitaroem buiten hare oevers getreden heeft groote verwoestingen aangerigt aan de dijken, la die rivier aangelegd. Verscheidene doorbraken heb plaats gehad, vooral in de benedenstrekken van distrikt Tjabang Boengin, die den 16den November 2, 3 en 4 voeten onder water lagen. Eene doorbr nabij de kampongs Telok Boejeug en Boengin vero zaakte veel kommer, omdat, wanneer nietgevoerd de alle krachts-inspanning het niet mogt gelukken m ter van het water te worden, alsdan de vrees best dat geheel Pakis onder water zoude geraken en v schade veroorzaakt zoude worden.

Verscheidene aflammingen en waterleidingen heb mede veel geleden, doch door spoedig aangebr hulp zijn die weder hersteld.

Voor zoo ver de oudste ingezetenen van Poer karta zich kunnen herinneren, heeft de rivier Tjitaro nog nimmer in de maand November zulk eene ho bereikt, als dit jaar. Men kan rekenen, dat het w 2½ voeten boven den gewonen lagen waterstand rezen is.

Andere ongelukken heeft men niet te betreuen.

SAMARANG. — Eene der bazaarloosden te Demak door een rukwind uiteengeslagen en neder gega

met het gevolg, dat 4 inlanders bezweken en eenigen waar gekwetst zijn. Onverwijd is een der stadsgenees-
reeren van Samarang naar genoemde plaats gezonden,
om de gewonden in behandeling te nemen en te ver-
legen.

BILLITON. October — De staat van rust en gezondheid
onder de inlandische bevolking en Chinese mijnwer-
ers was naar wensch. Dagelijks vielen zware stort-
gens, waardoor aan het jonge padigewas op de la-
ngs veel schade werd toegebracht en een paar tebats
de mijnen zijn doorgebroken.

Alle mijnen konden werken; eenigen hadden zelfs
aanvang gemaakt met smelten.

De rijst kostte op de hoofdplaats. Tandjong Pandan
7 per pikol. Eenige prauwen hadden van elders
an dit graan aangebragt.

De op den 1sten October gehoudene verpachting
van 's lands middelen voor het jaar 1861 heeft f 9,680
eer opgebragt, dan die voor het loopende jaar.

Den 16den October ongeveer 2½ uur in den middag
randde op het Midden eiland het Nederlandsche bark-
schip *Twee Jeannes*, gezagvoerder A. van der Wiindt,
met ballast zeilende van Hongkong naar Batavia, ten
de aldaar voor Nederland door de Nederlandsche
handelmaatschappij te worden bevracht. Onmiddellijk
alle mogelijke hulp verleend. De schipbreukelingen
in voorloopig ter hoofdplaats gehuisvest. Op verzoek
van den gezagvoerder is de geredde inventaris publiek
verkocht. De veiling heeft ruim f 4,000 opgebragt.

Tot overmaat van ramp is het gestrande schip in den
lood van den 18den, terwijl de gezagvoerder met nog
enige opvarenden en vijf orang djoeroes zich aan boord
vonden, in brand geraakt en tot de waterlijn afge-
brand. Er werd onderzocht, of daarbij moedwil heeft
plaats gehad.

WESTER-AFDEELING VAN BORNEO. Sambas (October).—
De rust was naar wensch. Door het regenachtige we-
ter liet de gezondheidstoestand iets te wenschen over.
De stand van het padigewas bleef gunstig. Het Nieuw
leens katoenzaad, dat in een afzonderlijk ange-
plant proeftuin werd gezaaid, ontkiemde goederteljk,
och het meerendeel der jonge plantjes was door de in
n laatste tijd veelvuldig gevallen regenbuijen ver-
deld. — Ook te Seminis en Pamangkai werd zulks
aangenomen.

Montrado. De rust bleef ongestoord. De gezond-
heidstoestand was bevredigend.

Door den veelvuldigen regen waren verscheidene
wegen weggeslagen. Zooveel mogelijk werden zij ver-
ingend.

Mumpawa. De ziekte gevallen bepaalden zich meeren-
els tot ligte koorsien.

Ondanks de meest mogelijke zorg zijn van de Nieuw
leens katoenzaaden slechts eenige plantjes opgekomen.
padijoogst was gunstig.

Sintang. Ook hier bleef alles rustig en de gezond-
heidstoestand naar wensch.

De radhen toemengoeng van Nanga Pinoh aan de
ven Melawi, een persoon, die men beweerd, dat steeds
de Kajansche zaken eene dubbelzinnige rol speel-
is ten bewijze zijner goede gezindheid naar Sintang
vervolgens naar Pontianak afgezakt.

Pontianak. De rust en de gezondheidstoestand waren
naar wensch, de handel levendig, maar de vischvangst
hoofde van het buijge weder minder gunstig.

(Jav. Ct.)

Soerabaja, 14 November. — Heden werd alhier
der de gebruikelijke militaire eerbewijzingen ter
erde besteld het lijk van den Hong EdG. Heer J. H.
lin, Major, Kommandant van het 14de Bataillon,
hier in garnizoen.

Het 14de Bataillon, dat hij had gekommandeerd, stond
in groot tenue gerangeerd in bataille, omstreeks vijf
en des namiddags, in de nabijheid zijner gewezen
oning te Semoet.

Het met rouwfloers omwonden Vaandel, het dof
roffel der met zwart laken omhangen trom, treur-
muziek wier klagende wegmeltende toonen het verlies
herinnerden van den braven minzamen chef, dat alles
herminiëerde met de weemoedige gemoedsgesteldheid,
het het diep innig medelijden, dat op aller gelaatstrek-
en in meerdere of mindere mate te lezen was.

En ieder, van den soldaat tot den officier, scheen
te beseffen het onherstelbare van het verlies van dien
chef, die in zoo ruime mate getoond had de gave te
zitten, van heilzame gestreugheid met vaderlijke min-
zaamheid te vereenigen.

Op de plaats gekomen, alwaar het zielloos overschot
van den hemden Major weldra in den killen schoot
zwer aller moeder zoude nederdalen, hield de funge-
nde Bataillons Kommandant de navolgende aanspraak,
die wel is waar met geen predikers-talent voorgedra-
de, toch desmettemin weerklink vond, dewijl die
enigzake zijne woorden de tolken waren van een
voelvol hart!

Officieren, onder-officieren en soldaten!

De laatste maar tevens ook de treurigste aller plig-
ten hebben wij zoo even vervuld jegens onze braveu
chef, wiens aandenden voorzeker nog lang in onze
herten zal blijven voortleven!

Eene wreede kortstondige ziekte rukte hem in den
eij zijn jaren uit ons midden, ontrok hem ontij-
aan zijn nuttige en eervolle loopbaan!

Brave Major Stein! uw stoffelijk overschot ruste zacht
den koelen schoot der aarde, door gene wereld-
de b-slommeringen meer gestoord!

Na die korte aanspraak wierp ieder der aanwezigen
weinig mizand op de doodkist, dat dof terneder-
lende nogmaals herinnerde aan het treurige geleden
elies!

Soerabaja, 17 November. Partikuliere alhier ont-
gen tijdingen loopende tot 25 October jl. luiden
ongunstig over de Baudjermassingsche zaken.

Het ophangen der drie hoofden en de verbanning
van Java der minder schuldigen, heeft, ter hoofdplaats
de beste orde plaats gehad.

De wonden van den 2den luitenant de Brauw zijn
gesteld en is ZEdG. met 25 man toegevoegd aan eene
kolonne, die op marsch is naar Tewel, om het aldaar
sch bevindend gezonken stoomschip *Onrust* te vernielen.

Het is ons aangenaam te kunnen mededeelen, dat
de hooge regering op het denkbeeld is gekomen, om
aan de Inlandsche onderwijzers, ter meerdere aanmoediging
hunner pligtsbetrachting een rang, titel en pajong
te geven.

— Dezer dagen is alhier voor de koninklijke fabriek
voor stoom-en andere werktuigen, de Volharding, be-
hoorende aan onzen stadgenoot, den heer F. J. H. Baijer,
het koninklijke wapen in den gevel dier fabriek ge-
plaatst en vergissen wij ons niet, dan is dat de eenig-
ste fabriek in Ned. Indie, waaraan een dusdanig gunst-
bewijs is ten deel gevallen.

Genoegzaam is in andere bladen omtrent den volhar-
deuden ijver en kundigheden van genoemden Heer gezegd
geworden, dan dat wij hier in herhalingen zouden
treden, kortheidshalve nemen wij deze gelegenheid te
baat om den Heer Baijer toe te wenschen dat, hij nog
lange jaren gespaard blijve en de noodige krachten
hebbe, om aan het hoofd dezer groote fabriek, die
waarlijk een sieraad voor Indie is, te kunnen werk-
zaam zijn. (Soer. Ct.)

— Wij vernemen dat men dezer dagen tot de ont-
dekking is gekomen van diefstallen aan 's lands kas
van oude duiten, die reeds sedert lang, doch bij kleine hoe-
veelheden te gelijk, hebben plaats gehad. De daders die
hunne schuld reeds moeten hebben beleden, namen
hunne gelegenheid dagelijks waar, en zonden de aldus
verkrege duiten naar Madura, waar die muntsoort
nog immer als gangbaar cirkuleert. (Oost Post)

NEDERLAND.

Van den speciaal correspondent van den Java-Bode.
(Slot.)

Het tweede gedeelte van het verslag is gewijd aan
de suikeronderneming Pangka. Omtrent de dading met
den heer van Vloten wordt onder anderen gezegd, na
de uiteenzetting van de feiten, waaruit blijkt, dat aan
den heer van Vloten onnoodig eene som van f 318,782
wordt afgestaan: »De meerderheid der commissie, die
geene reien vindt voor eenige transactie, die daarom
de in § 1, 2, 5 en 4 vervatte voorwaarden hoogst
bezwaard en nadeelig keurt voor de schatkist, is van
meening, dat voor de overeenkomst in de §§ 5 en 6
geene regtvaardiging kan gevonden worden, dat zij
in alle opzichten in strijd is met 's lands belang, en dat
zij een merkwaardig licht werpt op den aard en de waar-
dij der algemeene grondslagen voor de gouvernement-
suikerkultuur op Java. Zelfs de minderheid verklaarde,
dat de § 5 en 6 haar bevreemden.

Het oordeel der meerderheid wordt gestaafd door
de volgende beschouwing:

»Om het appél, dat door den heer van Vloten bij
den Hoogen Raad was ingesteld, te ontgaan, heeft
het Gouvernement in de vier eerste artikelen dezer
dading zich reeds eene offering getroost van meer
dan drie tonnen gouds, welke bij 't arrest van 't Hoog-
geretshof aan den Staat waren toegewezen. Maar in
't oog der Regering schijnt die som nog te laag; voor
dat appél is zij zoo bevreemd, dat zij bovendien op
nieuw hetzelfde suikerkontraat geeft aan denzelfden
persoon, met zij wien over datzelfde kontraat jaren lang,
tot groote schade van de bevolking en de schatkist,
zooveel moeilijkheden en onaangenaamheden heeft
gehad. Dat kontraat geeft zij ten geschenke, alleen
om eene som van f 103,000, die haar overblijft van
de verkochte fabriek, te kunnen behouden. Immers
dat alleen verkrijgt zij door deze transactie. Indien
zij niet had getransigeerd, indien zij had voortgepro-
cedeerd, en indien zij alle nog denkbare processen
in deze zaak had verloren (voorzeker een ondenkbaar
geval), dan had zij die f 103,000 moeten teruggeven,
maar dan had zij nog altoos het suikerkontraat Pang-
ka gehad! Immers wat er ook mogt gebeuren, dat
kontraat was onherroepelijk ontbonden, daarop was niet
terug te komen, en dat kontraat kon de Regering dus
op nieuw sluiten met wien zij wilde, dat kon zij ten
allen tijde, daaromtrent was zij volkomen vrij. En
wat zou een kontraat van 400 bouws, dat tot 800
bouws kan worden opgevoerd, voor twintig jaren, op
de voorwaarden der „algemeene grondslagen“ niet
hebben opgebragt, indien het aan de publieke mede-
dinging was overgegeven! „Uit die verschillende be-
zwaren en beschouwingen volgt de konklusie der
kommissie als van zelf.

De meening omtrent die konklusie aan de kamer
voor te stellen was niet eenparig.

„De minderheid was van oordeel: 1o. dat in het
mandaat der commissie niet ligt het onderzoek der
vraag: of het onderwerp der kultuurkontraaten op
Java al of niet door de wet moet worden geregeld;
de Kamer heeft daaromtrent reeds eene motie van or-
de aangenomen, waarop thans door de commissie niet
behoeft te worden teruggekomen. Zij zou daarom
aan de Kamer willen voorstellen, om dit verslag te
doen drukken en ronddeelen en daarvan een afschrift
te zenden aan den minister van kolonien.

2o. Dat, wat betreft het suikerkontraat Pangka,
zij met het eerste gedeelte der transactie, vervat in
de art. 1, 2, 3 en 4, genoegen zou kunnen nemen,
maar de bijvoeging van de art. 5 en 6 haar heeft
bevreemd; zij zou daarom der Kamer willen voorstel-
len, om, na alvorens een oordeel daarover te vellen,
den minister als nadere inlichting te vragen, welke
bijzondere en gewichtige redenen den minister genoopt
hebben, om de art. 5 en 6 ook in de dading op te
nemen.

De meerderheid der commissie heeft zich met deze
meening niet kunnen vereenigen. Wat de regeling der
suikerkultuur betreft, heeft het onderzoek van deze
algemeene grondslagen haar in geen opzigt hoegenaamd
doen terugkeeren van haar oordeel, dat het algemeene
belang dringend vordert de vaststelling bij de wet der
regelen voor de uitgifte van kultuurkontraaten.

En wat aangaat het suikerkontraat Pangka rekent
zij zich verplicht een oordeel te moeten vellen over deze
dading, toegelicht door den minister van kolonien in
de aan de Kamer overgelegde stukken en de geleiden-
de missive aan den voorzitter de Kamer van 20 Julij
11. Tot haar leedwezen heeft zij geen enkelen grond ge-
vonden voor zulk eene overeenkomst, zoo bezwaard,

en waarbij de belangen van den staat zoo in alle op-
zichten zijn uit het oog verloren. Om alle die redenen
heeft zij de eer de volgende besluiten voor te stellen:
1o De Kamer, na kennis genomen te hebben van
de algemeene grondslagen, waar welke de gouvernement-
suikerkultuur alsmede de fabrikage van suiker op Ja-
va wordt in stand gehouden, handhaaft haar besluit van
11 Mei 11, waarbij zij heeft verklaard van oordeel te
zijn, dat er behoefte bestaat om de regels voor de nit-
gifte van kultuurkontraaten in Ned. Indie te stellen
door de wet.

2o. De Kamer verklaart, dat in de bij missive van
20 Julij 11. door den minister van kolonien overgeleg-
de stukken, geene gronden gevonden worden, die de
overeenkomst van 14 Mei 1860 konden aanraden, en
dat mitsdien de belangen van den staat door het slui-
ten daarvan zijn uit het oog verloren. Maandag den
15den e. k. zal de konklusie door de Kamer in over-
weging worden genomen.

Bij de discussien over het adres van antwoord, waar-
van wij zijn afgeweken, kwam ook de zendelingszaak
ter sprake. Daarbij werd ook nog gesproken over een
jeugdigen Battaker, die te Utrecht zijne vorming ontving,
om het christendom bij zijn volk in te voeren. Die mede-
deeling door den Minister van kolonien geschiedde als
tegenhanger van de klacht door den heer Elout van
Soeterwoude genit, dat men de zendelingszaak niet
alleen niet ondersteunde, maar belemmerde, terwijl men
mohamedaansche zendingen onbepaald toeliet. Maar
voor die mededeeling stond de heer Rochussen tegen-
over de heeren van Twist, van Hoëvell, van Nispen,
die allen deze inmenging van het gouvernement in
zaken van godsdienst afkeurden, terwijl zij den minis-
ter bijvielen ten aanzien van hetgeen er met sommige
zendelingen was geschied, die door hun te grooten ijver
de rust in Indie in gevaar hadden gebragt. De heer
van Twist wees er ook op, dat als de Regering een
Battaker opleidt voor de protestantsche belijdenis, zij
ook niet zou mogen weigeren een anderen Battaker
op te leiden voor eene andere gezindte.

Door zoodanige opleiding moge de Regering de goede
gemeente in de meening brengen, dat het nu uitstekend
zal gaan in Indie, want dat men de menschen er chris-
teuen zal maken, wij zijn op dit oogenblik al ver ge-
noeg gevorderd in de kennis van den toestand der over-
zeesche bezittingen om te weten, dat daarvan op dit
oogenblik de welvaart in die streken niet afhankelijk
is. Maar het maakt effect zulk eene opleiding — op
heeren leden en begunstigers van het zendelingsgoot-
schap.

Dat bij deze gelegenheid ook over de toepassing van
het drukpersreglement gesproken werd, in verband met
het gebeurde met den heer Lion, schreef ik u reeds.
Ook de koloniale komptabiliteit kwam ter sprake: of-
schoon de trouwrede er van zweeg, werd in het adres
van antwoord de wenschelijkheid der tot standbrenging
van die wet beweerd en ook bij de behandeling van
dat adres daarop aangedrongen. De Minister heeft het
uitzigt gegeven, dat die wet komen zal, als de kom-
ptabiliteitswet voor het moederland bestaat. Dat wij
ze dus spoedig zouden mogen te gemoet zien, zal nie-
mand beweren, ten zij de heer van Hall om zijn
ambigenoot te verrassen die wet te berde bragt. De
verhouding tusschen de beide heeren is van dien aard,
dat zulk eene surprise niet geheel onder de onmogel-
ijkheden behoort.

Voor het oogenblik heeft zich de Minister van Fi-
nantien bepaald tot de indiening van de beloofde her-
ziening van het tarief van regten op den in- en uit-
en doorvoer. Grootendeels stemt deze voordragt over-
een met die, welke vroeger door de Tweede Kamer
aangenomen, maar door de Eerste verworpen werd.
Ook hier aan liggen ten grondslag heffing naar de waar-
de, 5 pct. als bedrag der invoerregten, vrijstelling van
grondstoffen; een regt van 2½ à 3 pct. voor fabrikaten,
die als grondstoffen worden verbruikt en afschaffing
van de meeste uitvoerregten, eindelijk afschaffing van
opcenten op de regten van in- en uitvoer. In zooverre
wijkt deze voordragt intusschen zeer van de vroegere
af, dat de opbrengst volgens dit tarief voor de schats-
kist niet onvoordeeliger zal zijn dan volgens het thans
bestaande.

Zoo alsgewoonlijk is thans ook door den Minister van
kolonien een wetsontwerp ingediend tot verdere reg-
eling van het gebruik van het koloniaal batig slot over 1858,
dat bedraagt f 14,555,637,285, terwijl reeds over f 10,000,000
beschikt is: de gewisselde stukken over die voordragt
zijn in den regel belangrijker dan die voordragt-zelve,
die grootendeels uit cijfers bestaat; wij zullen er u dus
voor het oogenblik niet lang mede bezig houden. Ge-
noeg dat er uit blijkt, dat de zuivere opbrengst van hier-
te lande verkocht te produkten bedragen heeft eene som
van f 37,558,708,975, makende met de overige ontvang-
sten een totaal van f 58,655,337,03.

Door de commissie van rapporteurs omtrent het wets-
ontwerp, houdende eene nieuwe regterlijke inrigting, is
dezen morgen het eindverslag over dat wetsontwerp
uitgebragt; terwijl de Minister van Binnenland-
sche zaken de voordragt tot regeling der militie binnen kort
zal indienen, terwijl de betere verbinding van Amster-
dam en Rotterdam met de zee is voorgedragen. Er
is dus arbeid genoeg voor onze vertegenwoordigers,
daargelaten nog de verdere behandeling der begrotings-
wetten, die thans in de afdeelingen zijn onderzocht: Waar-
lijk Zijne Majesteit mogt wel tot de commissie, die hem
het adres van antwoord aanbodt, zeggen: „Ik verwacht
niet anders dan dat de Tweede Kamer der Staten-Ge-
neraal zal voortgaan met ijver en nauwgezetheid mede
te werken om de wetten tot stand te brengen.“ Staten-
ijver is er noodig voor zooveel wetten.

Misschien oordeelt de Regering, dat hoe meer wetten
er zijn, zooveel te minder motien en interpellatien er-
ullen gedaan worden. Maar zoo als wij vroeger wel
eens opmerkten, aan motien en interpellatien laat dit
kabinet zich toch niet veel gelegen liggen. Voor een
konstitutioneel gouvernement strekt dit niet tot eer,
en hoe weinig men er mede vordert, wanneer men in
strijd met de volksvertegenwoordiging regert, moge blij-
ken uit het voorbeeld van Luxemburg. Eens op den weg om
zijn eigen wil te doen en zich niet om de vertegen-

woordiging te bekransen, moest het kabinet steeds verder gaan en men is geëindigd met een coup d'état. En thans? De coup d'état heeft een stilstand in alle zaken veroorzaakt: ingezetenen van het groothertogdom, in hunne regten verkort volgens hun oordeel, werden niet versterkt in hunne liefde voor den groothertog; en zoo die liefde weder dezelfde is geworden, nu de gevolgen van den coup d'état langzamerhand zijn en zullen worden uitgewischt, de politieke zoowel als materiele ontwikkeling van het volk heeft thans eenige jaren stil gestaan en het vrijzinnig kabinet der heeren Tornaco voor buitenlandsche zaken en openbare werken en Jonas voor justitie en binnenlandsche zaken, dat thans benoemd is, zal weder in zekeren zin van nieuws af aan moeten beginnen. De gewenschte overeenstemming tusschen Regering en vertegenwoordiging is noodig; zonder haar kan een land zich niet ontwikkelen. Welke gevolgen het doordrijven van den wil der Regering in den laatsten tijd nog gehad heeft, moge blijken zoowel uit de kwestie omtrent de regeling der kultuurkontrakten, waarvan wij zoo even spraken als uit die nopens de spoorwegen: thans is het aantal voorbeelden weder vermeerderd: de spoorwegen voor rekening van den staat zijn in beginsel aangenomen, en men ziet nu reeds generaals-traktementen geven aan de ondergeschikte ingenieurs, die er bij aangesteld zijn. Wij overdrijven niet: de bezoldigingen der ingenieurs zijn met anderhalfmaal het bedrag vermeerderd, omdat zij nu iets anders te doen zullen hebben, dan zij gewoonlijk deden!

Het aantal ridderordes, die in verband met de spoorwegen zijn uitgedeeld, zijn niet vermeerderd en de adellijke kwartieren, die men voorzag, zijn nog niet gekomen. Ridders hebben wij intusschen weder gekregen, sedert wij onzen laatsten schreven: wij krijgen eene regt ridderlijke natie. Thans vielen die teekenen van verdienste ten deel aan de onthullers van Tollens' standbeeld. De heeren J. T. Hoffman, Joost van Volenhoven, C. G. Schlutze van Houten, A. Bogaers, Aart Veder, J. Straskée, W. S. Reesema en W. A. Scholten kregen eenigen rang van den Nederlandschen Leeuw of de Eikenkroon, ter gelegenheid van het onthullen van het beeld des volksdichters, dat op het laatst der vorige maand plaats had. Op het laatst van van deze maand zal de Tollens' muze op het graf van den dichter te Rijswijk onthuld worden; men vermoedt dat ook dan de onderscheidingen niet achterwege zullen blijven. Wordt nu het plan ten uitvoer gebracht, dat bij gelegenheid van het Tollensfeest door den heer Bakhuyzen van den Brink geopperd werd en ook aan Vondel en standbeeld opgericht, waartoe reeds vergaderingen hebben plaats gehad en inzamelingen geschied. dan krijgen wij over een paar jaar weder eenige ridders, en gaat dan ook het denkbeeld door van dr. Wap, om nogmaals te beproeven aan Bilderdijk een monument te schenken, dan dagen er weder leeuwen en kroonen in de toekomst. Nog een paar ridders zijn er dezer dagen geslagen: de heer P. van Rees, oud resident van Batavia, werd door Z. M. den keizer der Franschen tot officier van het legioen van eer benoemd; de heer van der Stein, kommissaris des konings in deze provincie, ontving van den groothertog van Luxemburg het grootkruis der Eikenkroon.

En zijn er die meer prijs stellen op andere onderscheidingen: de gustibus non est disputandum. Een paar onzer landgenooten gingen naar het buitenland, de een naar Brussel, de ander naar Coblenz, om aan het schijfschieten naar prijzen aldaar deel te nemen, en beiden behaalden den eersten prijs, die aan den Rijn bestond in een kasteel en landgoed ter waarde van 80,000 thaler! Wij schrijven u dit als een klein bewijs dat ook zonder de rage voor buks- en schietgenootschappen, die in andere landen zich openbaart, in Nederland toch goede schutters zijn. (Wij zeggen dit zonder twijfel op onze nationale schutterij, die sinds vijf en twintig jaar in blijde verwachting eener organisatie leeft.) Bij ons tieren geen turner- en schiet-kollegies; zooveel te beter philanthropische instellingen. Bij de vele die er bestaan, heeft zich in den laatsten tijd nog eene ontwikkeld, onder leiding van een onzer meest philanthropische predikanten, die ook als auteur en kanselredenaar grooten naam heeft. Ds. van Koetsveld heeft de idioten in bescherming genomen. Tot dus verre werd het idioten gesticht te 's Hage, aan welks hoofd hij staat, door bijzondere kontributien gesteund; thans heeft het bestuur dier instelling zich tot den koning gewend en de medewerking der Tweede kamer ingeroepen, om van rijkswege een subsidie te genieten, op den voet als de doofstommen gestichten. In dit adres wordt gezegd, dat er in Nederland meer dan 3000 idioten zijn. Erkende idioten altijd: het aantal stompzinnigen zal wel grooter wezen.

Maar dit behoort meer tot de gebeurtenissen van den dag, waarin men in Indie minder belang stelt. Bij een ander adres aan den Koning zijn de indische belangen meer betrokken.

De heeren L. van Bakkenes en Co, Joh. Noman en Zoon, J. Noordendorp en J. H. Scheltema, boekhandelaars, hebben een adres tot Z. M. den Koning gericht, waarin zij om de daarin vermelde redenen verzoeken: 1o. verlanging van het frankteergeld per landmail voor gedrukte stukken in het algemeen; 2o. staking van het vorderen van het zegelregt voor buitenlandsche tijdschriften per landmail van hier naar Nederlandsch-Indie te verzenden, voornamelijk omdat op die wijze een voor den handel belemmerend doorvoert wordt geheven; 3o. vrijgevege toepassing van de bepalingen betreffende het verzenden per landpost van gedrukte stukken naar Nederlandsch-Indie.

De lezers van den *Java-Bode* zullen erkennen, dat dit verzoek gene overdreven, maar zeer billijke eischen bevat. Ongelukkigerwijze zal de inwilliging er van niet van de lezers, maar van den Minister van kolonien afhangen.

Thans nog een woord over het buitenland. Aller oogen blijken gevestigd op Italië: Garibaldi gaat voort met de vrijmaking van het schiereiland; zijne zaak gaat vooruit, maar zij heeft een gevoeligen stoot ondergaan door de nederlaag, welke zijne troepen voor Ancona geleden hebben. Wel is waar is die nederlaag geheel

hersteld, maar het prestige van het bevrijdingsleger is er door getaand. Men heeft gezien, dat het niet opgewassen was tegen een georganiseerd leger. Men zegt thans dat Garibaldi zijn plan om naar Rome te rukken zal laten varen; maar men verhaalt meer zaken omtrent Garibaldi, die door de toekomst niet bewaarheid worden. Intusschen heeft de Paus besloten zijn zetel niet te verlaten en hoopt hij altijd nog op eene ondersteuning van Oostenrijk, dat zich evenwel zeer traag in deze betoond. Ook de houding van Frankrijk is ten opzichte van den Paus zonderling; Napoleon wacht misschien den loop der gebeurtenissen af, om zijne beslissing te nemen op eene wijze, die voor Frankrijk het voordeeligt is, onaangezien of wiens vriend of wiens vijand hij wezen zal. De eerste vijand, die Garibaldi's zaak te vreezen had, is intusschen voor het oogenblik althans, uit den weg geruimd: hij heeft met het mazzinisme, de roode republiek, zoo men wil, gebroken, en zich op die wijze weder den stern verzekerd, die hem dreigde te ontvallen. Maar hoe de loop der italiaansche aangelegenheden ook zij, Frans II zal wel niet meer op den troon geraken, dien hij heeft verspeeld; thans eerst blijkt het hoe weinig gehechtheid er in Napels tusschen vorst en volk bestond: het leger alleen is voor een klein gedeelte den koning getrouw gebleven; bijna alle andere onderdanen hebben zijne partij verlaten: 't is een les voor despoten. Oostenrijk spiegele er zich aan.

ENGELAND.

Londen, 7 October. Een lid van het ministerie, lord Wodehouse, heeft in eene vergadering van een landbouwkundig genootschap zich over Englands staatkunde onder anderen als volgt uitgelaten: »Zoo even hoorden wij aan Hr. Ms. gouvernement het beginsel van niet-tusschenkomst aanbevelen. Hr. Ms. ministers hebben, van het begin der Italiaansche verwickelingen af dat beginsel verkondigd en gevolgd; en het is, geloof ik, de wensch van ons volk, dat het gouvernement daaraan getrouw blijve. Wij verbergen geenszins onze belangstelling in de volken, welke naar vrijheid streven en daarvoor strijden; als getrouwe tolk van den geest van het Engelsche volk behooren wij bij de gouvernementen van Europa die belangstelling te betuigen, en dit geschiedt ook telkens. Maar tevens is Hr. Ms. gouvernement voornemens, ons land niet te laten wikkelen in een geschil, hetwelk ons niet aangaat. Het is mijns inziens voor ons zeer wenschelijk in nauwe vriendschapsbetrekking; met onze magtige naburen, de Franschen, te zijn; doch het is voor ons niet raadzaam, een uitsluitend bondgenootschap met Frankrijk te hebben. De ware staatkunde voor ons land is, zich voor uitsluitende bondgenootschappen te wachten. Een uitsluitend bondgenootschap voor een bijzonder doel kan raadzaam zijn; zulk eene verbindtenis bestond er met Frankrijk tijdens den oorlog tegen Rusland; doch met het einde van dien oorlog kwamen wij weder in den ouden staat van zaken. Wij wenschen met Frankrijk in zoo goed mogelijke betrekking te staan en ons aan dat land aan te sluiten in elke aangelegenheid, waarin wij kunnen samenwerken; doch tevens behooren wij alle andere natien van Europa en van de wereld tot vrienden en bondgenooten te hebben. Ik behoer niet onder diegenen, wien de tegenwoordige staat der Europeesche aangelegenheden groote beduchtheid inboezemt. Ziende op het verledene en op de groote gevaren, welke afgewend zijn, mogen wij, geloof ik, ofschoon ons niet vermetende de gebeurtenissen der toekomst te voorspellen, met grond de hoop koesteren, dat de vrede en rust in Europa zullen stand houden. Immers de groote mogendheden hebben tot nog toe bij de Italiaansche verwickelingen blijken gegeven van groote voorzigtigheid en van den levendigen wensch om de beroeringen tot Italië te beperken. Zoo lang die wensch en zooveel voorzigtigheid door de voornaamste staten van Europa worden aan den dag gelegd, bestaat er goede grond om te hopen, dat een algemeene oorlog zal worden verhoed.»

— De liberale Engelsche bladen zien de bijeenkomst te Warschau geenszins met een gunstig oog tegemoet. Zij vreezen dat daarin het een of ander besluit zal worden ten gunste van het legitimistische beginsel. Vooral de *Daily News*, die tot dusverre voor het orgaan van Lord John Russell gehouden werd, trekt tegen de bijeenkomst op eene hevige wijze te veld. Dit kan geene verwondering baren, als men in aanmerking neemt, dat dit blad Lord John Russell ook geducht de les gelezen heeft wegens zijne bekende dépêche aan den Engelschen gezant te Turyn. Sommigen hebben daaruit willen afleiden, dat genoemd blad opgehouden heeft het orgaan des ministers te zijn.

Een en ander over het Oude Batavia.

VII.

Wij hoorden, de »Scheeps- en Ankerwerven, van welke althans de eerste aan het Vierkant grensde, strekten zich langs de rivier uit. Daar werden »beschadigde en oude vaartuigen hersteld, ook schepen gebouwd die op de reede worden gebruikt. Aldaar zijn insgelijks verscheidene suiker-pakhuizen, pakhuizen voor zeil- en touwwerk, blokmakers winkels, het huis van den commandeur der werf, enz. Nevens het midden dezer werf (de oude scheepswerf), is eene deur, die tot het schrijfwert leidt, daar de boeken worden gehouden en tevens zee- en paskaarten te bekomen zijn.» Thans meen ik zijn in dat huis nog zeekaarten te verkrijgen en is daar het kantoor van den havenmeester.

Wij willen nog hooren wat een later beschrijver, een zeeman, Stavorinus²⁾, ons van die werven zegt. »Digt bij deze poort (de Vierkantpoort), tegenover het Kasteel, ligt de Equipagewerf; niet ver van hier de pakhuizen van scheepsbehoefden, alsmede de werkplaatsen der timmerlieden, kuipers, zeilmakers, smids en hetgeen verder tot de schepen betrekking heeft. Hier staan ook de huizen der commandeurs en equipagemeesters, die eertijds verplicht waren op de werf te woonen, doch sedert eenige jaren wordt daarvan geen gebruik gemaakt, zij woonen in andere en meer gemakkelijke gedeeltes der stad.» Het hoofd der werf, »equipagemeester,» ook »bevelhebber der werf» genoemd, was een man van groot aanzien. Hij had gelijken rang met »de algemeene ontfermer, de algemeene boekhouder, de algemeene visiteateur en de majoor of 't hoofd der krijgsmagt van Indien!» hun onderlinge rangorde werd bepaald door langer of korter diensttijd³⁾. Zij volgden in rang op de beide opper-kooplieden van het kasteel, waarboven nog de raden van justitie, raden van Indie, de directeur generaal, de gouverneur generaal, waren. Waarlijk in dien tijd van koopmans regering was aan »'t hoofd der krijgsmagt van Indien» wel een zeer nederig plaatsje aangewezen in het gevolg van zoo veel groote heeren.

De equipagemeester der werf kwam ook dagelijks bij den gouverneur generaal, en werd onder de eersten toegelaten. Althans Valentijn voor zijn tijd. »Alle dag (behalve als hij reed), geeft zijn edelheid voor de middag gehoor; 's morgens 7 uren, komen de majoor, equipagemeester, fabrijk, constab. majoor en meer anderen, zijn edelheit bericht van 'tgeen voorvalt is, geven, en verzoeken te gelijk last, omtrent hetgeen diend gedaan te worden.»⁴⁾

De audienties werden toen niet alleen iets vroeger maar ook weinig meer dan thans gegeven. Toen 's morgens ten zeven thans ten negen of half tien uren; toen dagelijks, thans eenmaal de maand. Dat zamenspreken dier heeren met den gouverneur over 'tgeen den vorigen dag voorgevallen was en dien dag verdiende gedaan te worden, klinkt, hoe huiselijk ook, toch een weinig vreemd voor de tegenwoordige dagen; hoewel het veel twist- en lang geschrijf, ook vertraging der werkzaamheden, waaraan de tegenwoordige dagen misschien maar al te rijk moest voorkomen.

Laten we, nu toch op audientie, nog een oogenblik Valentijn hooren, hoe het daar toen verder toeging. »Nu gaat er meer als een binnen en alle die een degen of ring bij zich hebben, moeten dien, eer zij bij zijn Edelheid gaan, zoo lang bij den helbaardier afleggen.» Nog beden kon men een voor een binnen, of het moest een commissie, kon ratie zijn, en treedt men ook niet met stok of rotting in de hand zijn excellentie; »'t hoofd der krijgsmagt van Indien» geeft echter, evenmin als zijn jongste officier, nog den degen af, evenmen hem toen vreesde als een sluipmoordenaar, of wel daard wilde doen gevoelen, dat hij een gering dienaar van zijn ho. Edelheid was.

»Nadat dit — de audientie dier heeren — voorafgegaan is, wel anderhalf uur gemeenlijk duurd,» vervolgt Valentijn, »'t is hij aan alle anderen die hem spreken willen, tot 9 of 10 uren gehoor; doch 's namiddags nooit, ten ware dat er schepen gekomen zijnde, de schippers met brieven boven komen, of wel bij voorvallen van aangelegenheid, die geen uitstel lijden.»

Wilt ge nog een tweede audientie, omtrent een halve eeuw later, bij den gouverneur generaal van der Parre bijwonen, volgen daartoe Stavorinus naar Weltevreden, toen een buiten blijf, tevens van der Parre's »gewoon verblijf, prachtig van volkomen en aanleg,» waar wij weder iets vreemds zullen hooren waarmede wij thans geen vrede zouden hebben, tevens ook lesje voor al te beleefde audientie najagers. »Hier, te Weltevreden, verleent zijn hoog Edelheid des maandags en dondersdag openbaar gehoor, en dingdags en vrijdags op een ander buiten aan den weg van Jacatra; de andere dagen der week spreekt niemand, dan over zaken van het uiterste gewigt, en die g'uitstel lijden kunnen. Niemand vervoegt zich daar, dan die generaal iets heeft bekend te maaken of te verzoeken. Het zeer kwalijk genomen worden, indien men zich niet anmeldt om hem slechts een pligtpleging te doen of naar zijn welstand vragen. Zijn hoog edelheid verledigt zich gewoonlijk daartoe 's morgens omtrent zes of half zeven, en eindigt ten agt uren. Ieder wacht op het plein, voor het huis in de open lucht, tot een van de lijfwachten hem binnen roept.»⁵⁾ Waarlijk onze vader in Indie stonden niet alleen met den gouverneur-generaal zeer vroeg op, maar waren ook wel zeer zijn nederige dienaar dat ze daar buiten, op het plein, in de open lucht, zoo geduld wachten, tot de helbaardier hen ter audientie binnen riep. Stavorinus zegt dan ook, »het is niet wel mogelijk te heseffen, men moet zulks bijgewoond hebben, met welk een slaafsche derwerping men zijne, — des gouverneurs, — bevelen ontvangt en roept daarna verontwaardigd uit: »Hoe is het mogelijk vrije Hollanders zich aan zulke slavernij zullen kunnen gewennen!»

Hoe zijn sedert de palen verzet; hoe is sedert 't getij gel verlopen! Indien Stavorinus weér uit zijn graf kon opstaan nog eens rondgaan, zien en hooren te Batavia en op audientie natuurlijk ook de couranten en tijdschriften in de Harmonie Concordia lezen, de gesprekken hooren, — wat zou de man wel zeggen, uitroepen? zou hij nu zijn vrije Hollanders te Batavia vinden, hen de hand kunnen drukken? »Meent gij dat misschien zegt iemand, — ik niet, maar wel, dat hij met een Cicero en C. linam verontwaardigd zou uitroepen: o tempora, o mores! con videt, senatus intelligit, attamen....., om daarna van schrik ontzetting weer in zijn graf te kruipen.» In dat geval zullen den ouden heer Stavorinus dan ook maar in zijn graf laten rusten.

Maar terug naar de werf en wel om daar getuige te zijn van een brand. Het verhaal daarvan danken wij aan den korporaal Barchewitz, die met nog een korporaal en »dertig gemeenen» daarbij waakte, dat de kettingangars, die in hun brandemans water uit de rivier moesten aandragen, niet wegliepen. Het was den 24 Julij van 1721, dat des avonds ten zeven uren de v. uit een der pakhuizen sloeg, waarin pek, teer, zeilen en scheepstouwen waren. Een geweldige vlam, die ook weldra een naaststaand suikerpakhuis aangreep. Een ontzettende brand. Bovendien verspreide zich de schrikmare door de stad, dat zij door inlanders was gesticht. Geheel het garnizoen en de burger van stad en vesting snelden toe. De gloed en hitte waren geweldig, dat »een klok die ver van het vuur, op een ruime vrije plaats, in het Vierkant hing, daardoor getroffen, haar klaverloer en later moest omgesmolten worden!» Batavia verkeerde in groot gevaar. In het Vierkant lagen vele bommen en granaten, en het suikerpakhuis brandde, met geweldige vlam, de nabijheid. De hitte was onverdragelijk op het Vierkant. Huizen werden bedreigd. Men moest de bommen en granaten wegbrengen, maar de poort kwam tegenover den brand uit. Zonder levensgevaar werden ze langs het brandende pakhuis v. gedragen en op het holwerk Groningen geborgen. Men werd de onmiddellijke nabijheid der rivier den brand eindelijk meedie zich hoofdzakelijk tot beide genoemde pakhuizen bepaalde.

Stavorinus⁶⁾ zegt ons, dat de betrekking van den equipagemeester, dien hij »commandeur» en opper-equipagemeester noemt, »een der voordeeligste doch laagste bedieningen op tavia» was geweest, maar dat daarvan de voordeelen zeer minderd waren, en de lasten slechts gebleven, sedert hij »hoofd boven zich had gekregen.» Vroeger was de equipagemeester ook vlootvoogd, hoofd der Indische marine; althans boven hem, werd eerst sedert 1762 benoemd, als »hoofd zeemagt,» en was de vice-admiraal N. Houting. Deze had rang van een raad van Indie, werd ook »edel heer» genoemd nam plaats in den raad, doch beneden het jongste lid, en al om daar »in zaken die de zeevaart betroffen te adviseeren. Omtrent dien tijd werd »'t hoofd der krijgsmagt van Indien» van majoor⁷⁾ tot brigadier bevorderd, met rang echter volge »op dien van het hoofd der zeemagt.»

Hij had onder zich als hoofdofficieren, een luitenant-kolonel twee majors te Batavia, ook zooveel op Ceylon; verder majoor aan de Kaap de Goede Hoop en een op de Kust Malabara. Een der majors van Batavia »was teffens het hoofd der artillerie.»

Onder den commandeur en opper-equipagemeester stond vice-commandeur en equipagemeester, met rang van kapitein ter zee. Dan volgden de scheepshoofden, »die thans, ver de compagnie geen capiteinen of capit. lieutenants meer heeft uit schippers, opper- en onderstuurlieden bestaan.» De lieutenants ter zee, tot schippers gemaakt, hadden verder weder rang van kooplieden! In 1770 waren er nog negenendertig op Batavia ophieliden, »of in het land omvoeren.»¹⁰⁾

Wij komen later daarop terug, thans zij het genoeg, dat op de koopmansregering der compagnie, de rangorde zeer eigenaam ook zeer naterf ontleend was aan den handelstand. Opperkoopman, koopman, onder-koopman, boekhouder, assistent van groote rangstandaard, waaraan een ieder zich te meten, »rangladder,» waarop ieder zijn sport in te nemen had. Slechts eenigen die daar boven en buiten waren. Die daar beneden waren hoogstens onderofficieren.

Stavorinus zeide, dat de betrekking van den opper-equipagemeester een der voordeeligste te Batavia was. Intusschen had man, »voor drie jaren aangesteld,» niet meer dan »140 guldage ter maand, en mogt geene hogere soldije winnen.» volge het generaal reglement van 31 Julij 1753¹¹⁾, terwijl hij bij »vaarding van zijn ambt de navolgende eed had af te leggen »dat zij haar ampt getrouwelyc sullen bedienen, en zij gedurende dien tijd directe noch indirecte, door haar zelve»

een ander, in 'tminste geen particulieren handel, voor haar... en nog voor de haaren ofte iemand anders zullen drijven, nog... haar weten zullen laten geschieden, nog ook eenige goederen... haar zelve ofte anders dan voor de E. Compagnie herwaarts... derwaarts zenden, nog ook ter plaatse harer bedieninge ont...

Wat zou ze gebaat hebben, die leerrede, bij het blijven van den... maligen stand van zaken. Bij een traktement toch, waarvan zij... mogelijk leven konden, en een strengen eed, die in alle moge... gevallen tegen ontrouw en stelen voorzag, — stelde de com...

VIII.

Wij vervolgen onze wandeling en komen van de werf op de... grenzende visch-, vleesch- en rijstmarkten. Het tegenwoordige... nepot neemt niet alleen de vroegere ankerwerf met haar ruime... solide pakhuisen, waarin ook de suiker gestapeld werd, in...

De vischmarkt met haar hoog dak, was op palen boven de... der gebouwd. Omtrent in het midden stond een huisje voor... afslager.

Ook de vleeschmarkt, juist twee vleeschhallen, stonden... den kant der rivier aan 't water, op paalen, beschooten met... naken en gedeekt met een pannendak, zoodat alle vuiligheden... makkelijk in de rivier konden worden geworpen. Tweemaal... weeks werd er geslagt.

Reeds onder Koen was de vischmarkt opgericht en bij "ordre"... baald, dat de visch bij 't gewigt ofte cattys zal worden ver...

Alle visch in zee, de rivier of elders in de wateren onder... avia gevangen, moest naar die markt gebracht, mogt daar... verkocht worden. Het was den visschers, uit zee komende,

boden ergens aan te leggen, op boete van 3 realen, waarvan... derde voor den pagter. Zij moesten aanstands naar de markt... en, waar hun visch, naar volgorde van aankomst, bij afslag... de meestbiedenden verkocht werd.

Dit verkopen van de vis, zegt ons de Graaff, duurd van... morgens ten tien tot 's namiddags ten vier uren, konnende... legelijk zijn genoeg van zee- of riviervis krijgen, en te... ekt gaan na zijn beurs gesteld is.

De visschers werden na afslag onmiddellijk door den pagter der... t betaald, welke van ieder Rl. een dubbele stayver (mogt)... ecken". De mijners of vischkopers, meest alle chinezen volgens... Graaff, betaalden den pachter 's maands voor 'ieder visbank 2... en. Daarvoor was de pachter verplicht hun een geschikte... onder dak aan te wijzen.

Blijk de vischmarkt, het regt om 'te Batavia visch te verko... waren ook de wateren die geacht werden onder Batavia's... dictie, of het regt van visschen daarin, verpagt, en wel vol... conditien en voorwaarden van 16 Maart 1658. Deze... achtiging geschiedde in twee perceelen. Het eerste omvatte de... Rivier van Jacatra en voorts alomme aan de oostzijde tot... de Rivier Caravaan (Krawang); en het tweede alle de... ren aan de westzijde tot Ontong Java, op verbeurte van 20... den en van zijn vistuig voor iederen overtreders; alle deze boe... te verdeelen 1/3 voor den officier, en de andere 2/3 voor den...

al die wateren bewesten en beoosten van Batavia, gragten... en, poelen ook daaronder gerekend, mogt niemand buiten de... "op de gestelde boete visschen" als alleen met de hengel".

maars mogten echter in de sloten gragten en rivieren in hare... of landen visschen, op zoodanige wijze als zullen goedvin...

Reeds onder Brouwer was bij plakant verordend, het vleesch van... rhande vee als varkens en groff vee niet hoger te verkoopen... tegens 6 st. het 23.

oen stond het aan ieder vrij vleesch te kopen, slagten en... kopen, mits de slager den pachter daarvan 's heren gerechtig... betaalde. Bij te hooge taxatie kon de slager het den pagter... zagen, of moest de baljuw van Batavia den twist besleg...

waren tien vleeschbanken, waarvan acht aan 8 bequaame... schbouwers verkunt werden. De twee andere banken waren... behoeve van wildschutters.

In der Halle oder Fleischnbank zu Batavia ist alle Tagen... Schweinefleisch zu bekommen" zegt Barchewitz.

an het groff vee moest den tienden penning 's Heren ge... heid betaald worden. De slagters waren verplicht al het... waarvan de tiende penning aan den pagter voldaan was, dat... hieden toegebracht zou worden, voor de eigenaars, te... ten en op hun bank te verkoopen. Als slachtover ontvingen... voor een groot beest 13 1/4; een gemene beest 11 1/4; een vaers... een hart 1/4; een bok 1/4 rd. Tevens was bepaald dat de eige... der vetste en beste beesten de preferentie in 't slagten... den) hebben enz.

Wildschutters met varkens, koebeesten harte enz. ter markt... ende" waren ook verplicht haar wilt te prijseeren en aan de... er de impost te betalen.

gens de pacht voorwaarden, had de pachter der vischmarkt... zijn "dubbele stuiver" van ieder Reaal, welke bij den vis... nitbetaalde" uitgezondert de javanees vissers die acht stuij... van de reaal moesten betalen, nog drie kroonen 's maands... de visverkoopers die op de vismarkt zitten.

pagter der vleeschmarkt had voor bankgeld nog boven den... en penning of van 10 pond een halve kroon van ieder groot... van een bok of geit slechts een vierde kroon.

der rijstmarkt ontving van ieder persoon "die daar met rijst... roopen voor zit een halve kroon 's maands".

st mogt ook maar alleenlijk op de p'lycque markt, ten... een speciaal schriftelijk consent van den heer president van... nen" verkocht worden.

er werd later op de overtrelinge daarvan een boete gesteld... 2 Rds. en daareboven in de ketting geklonken te worden" ... es maanden of langer aan de gemeene werken zonder loon... beiden).

wers — zoo verhaalt ons Nicolaus de Graaff die daar vaak... iog, — tegen over de vismarkt ziet men de rijstmarkt, bijna... elve wijze gebouwd, dog men vindt geen banken in deselve.

teene vijfde woord de Eik-meester, die twee maal in 't... nelijk in Soomer- en Loumaant alle maten en gewigten... stadhuis ten overstaan van twee schepenen, met de openbare... ekt, ontvangende voor ieder eik 6 stuivers. De mate met... elke de rijst wordt gemeten en verkogt, word van de In... ars Gantang genaamd en houd omtrent veertien pond rijst, ... dt gemeenlijk de maat voor 6 st. verkogt."

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, VAN, NAAR. Contains shipping schedules for various dates in November.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, VAN, NAAR. Contains shipping schedules for various dates in November.

Straat Sunda Doorgezeld.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, VAN, NAAR. Lists ship arrivals from the Sunda Strait.

Aangekomen schepen te Batavia.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, VAN, NAAR. Lists ship arrivals to Batavia.

Vertrokken schepen van Batavia.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, VAN, NAAR. Lists ship departures from Batavia.

In lading liggende schepen te Batavia.

Table with columns: VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, BESTEMMING, AGENTEN. Lists ships in cargo at Batavia.

De Particuliere schepen zijn aangeduid met een *

Aangekomen schepen te Samarang.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, DATUM, VAN. Lists ship arrivals to Samarang.

Vertrokken schepen van Samarang.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, NAAR. Lists ship departures from Samarang.

In lading liggende schepen te Samarang.

Table with columns: VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, BESTEMMING, AGENTEN. Lists ships in cargo at Samarang.

Aangekomen schepen te Soerabaja.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, VAN. Lists ship arrivals to Soerabaja.

Vertrokken schepen van Soerabaja.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, NAAR. Lists ship departures from Soerabaja.

Batavia enz. 10 deel pag. 149 en 145. Als boven pag 214, 215. Valentijn Java Major pag. 244.

In lading liggende schepen te Soerabaja.

Table with columns: VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, BESTEMMING, AGENTEN. Lists various ships and their destinations.

Aangekomen schepen te Pasoeroean.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, VAN. Lists arriving ships and their origins.

Vertrokken schepen van Pasoeroean.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, NAAR. Lists departing ships and their destinations.

In lading liggende schepen te Pasoeroean.

Table with columns: VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGVOERDERS, BESTEMMING, AGENTEN. Lists ships in cargo and their agents.

Aangekomen schepen te Bantam.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Bantam.

Aangekomen schepen te Indramatjo.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Indramatjo.

Vertrokken schepen van Indramatjo.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists departing ships from Indramatjo.

Aangekomen schepen te Cheribon.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Cheribon.

Vertrokken schepen van Cheribon.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists departing ships from Cheribon.

Aangekomen schepen te Tagal.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Tagal.

Vertrokken schepen van Tagal.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists departing ships from Tagal.

Aangekomen schepen te Pekalongan.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Pekalongan.

Vertrokken schepen van Pekalongan.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists departing ships from Pekalongan.

Aangekomen schepen te Grissee.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Grissee.

Aangekomen schepen te Sumanap.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Sumanap.

Vertrokken schepen van Sumanap.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists departing ships from Sumanap.

Aangekomen schepen te Palembang.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., VAN. Lists arriving ships to Palembang.

Vertrokken schepen van Palembang.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists departing ships from Palembang.

Aangekomen schepen te Amboina.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists arriving ships to Amboina.

Vertrokken schepen van Amboina.

Table with columns: DATUM, VLAG, NAMEN DER SCHEPEN, GEZAGV., NAAR. Lists departing ships from Amboina.

Handelsberigten.

TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM.

VAN 25 SEPTEMBER tot 8 OCTOBER 1860.

(Slot.)

Handel news section containing various reports on tobacco, oil, and other commodities, including prices and market conditions.

Marktprijzen.

TE BATAVIA, DEN 23 NOVEMBER.

Market prices for various goods like sugar, rice, and oil, with prices listed in guilders and cents.

TE SOERABAJA, DEN 19 NOVEMBER.

Market prices for goods in Soerabaja, including sugar and other commodities.

Handelsberigten.

AAN- EN UITVOER TE BATAVIA,

VAN 15 TOT 15 NOVEMBER 1860.

Aanvoer.

Import news section detailing the arrival of various goods and ships from different regions.

Uitvoer.

Export news section detailing the departure of goods and ships to various destinations.

Additional market news and reports, including passenger ship arrivals and other trade-related information.